

Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention vaikutukset
lapsensa kielenkehityksestä huolestuneiden vanhempien
mentalisaatiotaitoihin sekä muut interventiosta saadut hyödyt

Janette Antrela

Tuula Viljanen

Pro gradu -tutkielma

Ohjaajat: Pia Lindevall: logopedian kliininen opettaja, Turun yliopisto;

Jyri Manninen: aikuiskasvatustieteen professori, Itä-Suomen yliopisto;

Maija Vänninen: logopedian yliopisto-opettaja, Turun yliopisto

Psykologian ja logopedian laitos, Logopedia

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Turun yliopisto

11.11.2025

TURUN YLIOPISTO

Psykologian ja logopedian laitos/Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

ANTRELA, JANETTE Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention vaikutukset
& VILJANEN, TUULA: lapsensa kielenkehityksestä huolestuneiden vanhempien
mentalisaatiotaitoihin sekä muut interventiosta saadut hyödyt

Pro gradu -tutkielma, 53 s., 27 liites.

Logopedia

Marraskuu 2025

Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteena oli tutkia, minkälaisia muutoksia Aivoliiton Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla voidaan saada aikaan lapsensa kielenkehityksestä huolestuneiden vanhempien mentalisaatiotaidoissa sekä minkälaisia muita mahdollisia vaikutuksia ryhmäinterventiolla voi olla. Vanhempien mentalisaatiotaidot ovat merkittäviä lasten hyvinvoinnin sekä kommunikatiivisen ja kielellisen kehityksen kannalta. Erityisesti kielenkehityksen riskilasten vanhemmille varhainen tuki olisi tärkeää, joten tukea tulisi tarjota jo heti huolen herätessä. Aikaisempia tutkimuksia ei kuitenkaan ole mentalisaatiota tukevista ryhmäinterventioista kielenkehityksen riskilasten vanhemmille.

Tutkimusaineisto kerättiin Aivoliiton Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioon osallistuneilta vanhemmilta (n = 14). Tutkielma toteutettiin monimenetelmällisenä tutkimuksena hyödyntäen määrällistä ja laadullista aineistoa. Määrällisen aineiston analysointi toteutettiin IBM SPSS Statistics -tilastolaskentaohjelmalla ja laadullisen aineiston käyttäen teemoittelua ja avoimen koodauksen menetelmää.

Määrällisestä, Likert-asteikolla mitatusta haastatteluaineistosta havaittiin, että vanhempien mentalisaatiotaidoissa tapahtui tilastollisesti merkitsevää kohentumista. Samoin laadullisesta aineistosta nousi esiin useita mentalisaation kohentumiseen viittaavia teemoja, esimerkiksi lapsen asemaan asettumisen lisääntyminen. Määrällisestä aineistosta havaittiin, että vanhemmat kokivat intervention yleisesti hyödylliseksi. Vanhemmat olivat oppineet myös lisää tyypillisestä kielenkehityksestä sekä kommunikointia ja käyttäytymistä tukevista keinoista. Lisäksi opitut asiat näyttivät siirtyneen melko hyvin perheen arkeen. Myös laadullisesta aineistosta havaittiin vanhempien oppineen tietoja ja taitoja lasten kielenkehityksestä sekä erilaisista tukikeinoista. Lisäksi vanhemmat kertoivat hyödyistä liittyen heidän omiin tunteisiinsa sekä suhtautumiseensa lapsensa haasteisiin ja vanhemmuuteen. Vanhemmat kokivat vertaistuen erittäin merkitykselliseksi ja saivat toisilta vanhemmilta ymmärrystä sekä uusia näkökulmia.

Tulokset antavat siis viitteitä siitä, että Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio sopii varhaiseksi, kustannustehokkaaksi tukimuodoksi lapsensa kielenkehityksestä huolestuneille vanhemmille. Tulosten mukaan interventiolla voidaan kehittää vanhempien mentalisaatiotaitoja ja tukea vanhemmuutta monipuolisesti. Tutkimuksen otoskoko oli kuitenkin varsin pieni, mikä saattoi vaikeuttaa Likert-asteikolla mitattavien muutosten havaitsemista. Jatkotutkimuksia tulisi suorittaa suuremmalla otoskoolla.

Asiasanat: Vanhemmat, Ryhmäohjaus, Mentalisaatio, Kielellinen kehitys

Sisällys

1. Johdanto.....	4
1.1 Mentalisaatio ja sen merkitys kielenkehitykselle.....	5
1.2 Vanhempien ohjaus.....	6
1.3 Tutkimuskysymykset.....	8
2. Menetelmät	11
2.1 Haastateltavat	11
2.2 Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention kuvaus	11
2.3 Aineiston keruu	12
2.4 Aineiston analysointi	14
2.4.1 Määrällisen aineiston analyysi	15
2.4.2 Laadullisen aineiston analyysi	15
2.5 Tutkimuksen eettisyys	16
2.6 Tutkijoiden taustojen vaikutuksen huomiointi.....	17
3. Tulokset	18
3.1 Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitut muutokset haastattelukertojen välillä.....	18
3.2 Aineistosta havaittavat mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt.....	22
3.3 Vanhempien tunnistamat muut interventiosta saadut hyödyt	25
3.4 Kokonaiskuva tuloksista.....	35
4. Pohdinta.....	38
4.1 Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitut muutokset haastattelukertojen välillä.....	39
4.2 Aineistosta havaittavat mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt.....	40
4.3 Vanhempien tunnistamat muut interventiosta saadut hyödyt	41
4.4 Tutkimuksen rajoitteet.....	42
4.5 Tutkimuksen vahvuudet.....	44
4.6 Jatkotutkimusehdotukset.....	44
4.7 Lopuksi	45
Lähdeluettelo	46
Liitteet	54

1. Johdanto

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkimme, minkälaisia muutoksia Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla voidaan saada aikaan lapsensa kielenkehityksestä huolestuneiden vanhempien mentalisaatiotaidoissa, eli kapasiteetissa havaita ja tunnistaa omia sekä toisten mielensisäisiä asioita (Fonagy ym., 1998). Lisäksi kartoitamme, minkälaisia muita mahdollisia vaikutuksia interventiolla voi olla perheille. Tutkimus antaa tietoa Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention soveltuvuudesta vanhemmuuden tukimuotona lapsensa kielenkehityksestä huolestuneille vanhemmille. Vanhempien ohjauksella pystyttäisiin tuomaan varhaista tukea perheen arkeen jo ennen virallisia diagnooseja.

Pro gradu -tutkielmamme liittyy laajempaan Sosiaali- ja terveysalan avustuskeskuksen (STEA) vuosina 2020–2022 rahoittamaan Aivoliiton Vuorovaikutuksen avaimet -hankkeeseen, jonka osaksi tutkimamme ryhmäinterventio kuuluu. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiossa pyritään tukemaan vanhemmuutta mentalisaatiotaitojen vahvistamisen avulla ja käsittelemään tilanteeseen liittyviä tunteita sekä antamaan vanhemmille tietoa lasten kielellisestä kehityksestä ja sen tukemisesta. Tutkielmassamme arvioimme näiden tavoitteiden toteutumista vanhempien omien kokemusten perusteella.

Kuntoutustyössä käytetään nykyään biopsykososiaalista viitekehystä, jota edustaa Kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus (ICF, *Classification of Functioning, Disability and Health*) (World Health Organization, 2001). Viitekehyksessä korostuu vahvasti ympäristötekijöiden huomioiminen arjen toimintakyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa. Täten myös puheterapeuttisessa kuntoutuksessa tulee enenevässä määrin huomioida lähiympäristön ohjaus, lasten kohdalla erityisesti heidän vanhempiensa ohjaus. Vanhempien huolet kertovat lapsen riskistä myöhempään kielellisiin haasteisiin, sillä ne ovat yhteydessä lasten kielelliseen viiveeseen (Chung ym., 2011) sekä lapsen myöhempään kielellisten häiriöiden tai autismikirjon diagnoosiin (Wallisch ym., 2020). Kielenkehityksen riskilasten tulisi saada tukea kielellisten taitojensa kehitykseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sillä varhaisella tuella voidaan ehkäistä laajempien kielellisten haasteiden kehittymistä sekä tukea sosiaalisia taitoja ja käyttäytymistä (Qiu & Huang, 2024). Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio voisi mahdollistaa vanhempien varhaisen tuen saamisen jo ennen lapsen puheterapiaan ohjautumista tai toimia myös myöhemmin tukikeinona puheterapian rinnalla.

Arvioimme Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention vaikutuksia monimenetelmällisellä tutkimuksella. Kaksi maisterivaiheen logopedian opiskelijaa olivat keränneet tutkimusaineiston vuosien 2022 ja 2023 aikana haastatteleamalla vanhempia alkuhaastattelulla ennen interventiota, loppuhaastattelulla intervention loputtua sekä seuranta-haastattelulla kolme kuukautta intervention loppumisen jälkeen. Jokaisessa haastattelussa vanhemmat olivat vastanneet avoimiin kysymyksiin sekä strukturoituihin väittämiin viisiportaisella Likert -vastausasteikolla. Määrällinen ja laadullinen aineisto täydentävät toinen toisiaan ja mahdollistavat monipuolisen tiedonsaannin.

1.1 Mentalisaatio ja sen merkitys kielenkehitykselle

Mentalisaatio tarkoittaa yksilön kapasiteettia havaita ja tunnistaa omia sekä toisten mielensisäisiä asioita, kuten uskomuksia, aikomuksia, asenteita, tunteita ja haluja ihmisen käyttäytymisen taustalla (Fonagy ym., 1998). Vanhemman mentalisaatiotaidot ovat erittäin merkityksellisiä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. Vanhemman hyvät mentalisaatiotaidot tukevat muun muassa vanhemman ja lapsen kiintymyssuhdetta (Schechter ym., 2006; Zeegers ym., 2017), jossa lapsen kognitiivinen ja kielellinen kehitys tapahtuu (Shai ym., 2022). Vanhemman mentalisaatiotaitojen on havaittu myös olevan yhteydessä lapsen yleisesti parempaan sosiokognitiiviseen kehitykseen (Meins ym., 2003) sekä korkeaan sosioemotionaaliseen kompetenssiin kahden vuoden iässä (Lindblom ym., 2022). Senehin ja kumppaneiden (2018) mukaan vanhemman paremmat mentalisaatiotaidot voivat myös tukea lapsen itsesääätelytaitoja, joissa usein esiintyy haasteita sellaisilla lapsilla, joilla havaitaan kielellisiä vaikeuksia (Dyrborg & Goldschmidt, 1996). Lisäksi vanhemman hyvät mentalisaatiotaidot tukevat lapsen omien mentalisaatiotaitojen kehitystä ja näin siirtävät mentalisaatioon liittyviä hyötyjä sukupolvelta toiselle (Camoirano, 2017; Sharp & Fonagy, 2008).

Fonagyn ja kumppaneiden (2016) mukaan vanhempi, jonka mentalisaatiotaidot ovat kehittyneet, kokee riittävästi varmuutta kyvystään tulkita mielensisäisiä asioita, mutta silti ymmärtää ja hyväksyy mielen sisäisten asioiden monimutkaisuuden. Vanhemman hyvät mentalisaatiotaidot auttavat häntä asettumaan lapsensa asemaan, reagoimaan lapsen käytökseen sopivasti sekä refleктоimaan oman toimintansa vaikutuksia lapsensa mieleen ja käytökseen (Fonagy ym., 1998). Puutteet vanhemman mentalisaatiotaidoissa saattavat taas näkyä jompanakumpana mentalisaation ulottuvuuden ääripäänä, liiallisena (*hypermentalization*) tai liian vähäisenä (*hypomentalization*) mentalisaationa (Fonagy ym., 2016). Hypermentalisaatioon taipuvainen vanhempi saattaa helposti ylianalysoida lapsen mielensisäisiä asioita, jolloin hän tekee niistä liian kärjistyneitä ja todellisuuteen pohjautumattomia johtopäätöksiä. Vastaavasti hypomentalisaatioon taipuvainen vanhempi ei välttämättä kykene pohtimaan lapsen mielensisäisiä asioita riittävästi tai joskus lainkaan. Sen sijaan hän saattaa päätyä

huomioimaan vain lapsen ulospäin näkyvää käyttäytymistä ja tekemään siitä liian yksinkertaisia johtopäätöksiä, jotka sekoittuvat vanhemman omiin mielensisäisiin asioihin (M. Pajulo ym., 2015). Vanhemman puutteelliset mentalisaatiotaidot saattavat johtaa siihen, ettei vanhempi pysty reagoimaan lapsensa tarpeisiin sensitiivisesti tai johdonmukaisesti, mikä puolestaan voi häiritä lapsen kehitystä ja hyvinvointia (Dollberg & Hanetz-Gamliel, 2023).

Laranjon ja Bernierin (2013) mukaan vanhempien taipumus kohdella lastansa itsenäisesti ajattelevana yksilönä voi tukea lapsen ymmärtävän ja tuottavan kielen kehitystä, sillä tällaiset vanhemmat kommentoivat lapsensa mielensisäisiä asioita sanallisesti arkisissa vuorovaikutustilanteissa lapsensa kanssa. Näin ollen uudet sanat esiintyvät aina osana niiden laajempaa keskustelukontekstia, ja lapsi saa mallin, miten hän voisi itse käyttää näitä sanoja. Taumoepeauin ja Ruffmanin (2006) tutkimuksessa todettiin, että mitä enemmän vanhempi käytti tahtoon ja haluamiseen liittyvistä sanoja puhuessaan 15:den kuukauden ikäiselle lapselleen, sitä paremmin lapsi ymmärsi mielensisäisiin asioihin liittyvää puhetta ja suoriutui tunteiden ymmärtämistä mittaavasta tehtävistä yhdeksän kuukautta myöhemmin. Vanhemman taipumus puhua lapselle runsaasti ja lapsen mielensisäisiä asioita huomioivalla tavalla saattaa toimia suojaavana tekijänä kielellisiltä vaikeuksilta sekä käytöksen haasteilta lapsille, joilla on kielellistä- tai kehityksellistä viivettä (Lieneman ym., 2017). Shai ja kumppanit (2022) puolestaan havaitsivat, että myös kehollinen mentalisaatio (*embodied mentalizing*), eli sanaton ja kehon elein ilmaistu lapsen mielentilojen huomioiminen, korreloi positiivisesti lapsen kielenkehityksen kanssa. Heidän mukaansa kehollinen mentalisaatio, joka ei vaadi lapselta sanojen ymmärtämistä, voi toimia helppona mutta tehokkaana keinona ilmaista lapselle, että hänen vanhempansa ymmärtää hänen mielensisäisiä asioitaan ja myös muokkaa toimintaansa niiden mukaan. Tutkimuskirjallisuuden mukaan se, miten laadukkaasti vanhempi reagoi lapsensa tarpeisiin ja aloitteisiin, on yhteydessä lapsen myöhempiin kielellisiin taitoihin sekä tavallisesti kehittyvillä (Tamis-LeMonda ym., 2001) että niillä lapsilla, joiden kielenkehitys tapahtuu tavallisesta viiveisemmin (Yoder & Warren, 1999). Kielenkehityksen häiriöiden riskiryhmään kuuluvien lasten vanhempien mentalisaatiotaitojen tukeminen olisi erityisen tärkeää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta voitaisiin ehkäistä haasteiden kasautumista.

1.2 Vanhempien ohjaus

Puheterapeuttien antamalla ohjauksella voidaan tehokkaasti auttaa vanhempia omaksumaan uusia keinoja tukea lapsensa kielellistä kehitystä tai käyttämään näitä keinoja entistä useammin ja taitavammin (Roberts ym., 2019; Suttora ym., 2021). Puheterapeuttista ohjausta saavat vanhemmat ovat raportoineet kokevansa itsensä aiempaa itsevarmemmaksi lastensa kielellisten taitojen

tukemisessa (Sawyer ym., 2022; Zwitterlood-Nijenhuis ym., 2023). Lisäksi useammissa tutkimuksissa on osoitettu vanhempien ohjauksella olevan positiivisia vaikutuksia lasten kielenkehitykseen, esimerkiksi tuottavan sanaston määrän osalta (Heidlage ym., 2020; Zuccarini ym., 2020). Eräissä tutkimuksissa vanhempien ohjauksen kautta tapahtuvan epäsuoran puheterapian ja lapsen itsensä kanssa tapahtuvan suoran puheterapian havaittiin myös olevan yhtä tehokkaita puheterapiamuotoja varhaisessa kehityksellisen kielihäiriön kuntoutuksessa (Zwitterlood-Nijenhuis ym., 2023).

Vanhempia ohjatessa vanhempien mentalisaatiotaitoja voidaan pyrkiä kehittämään episteemisen luottamuksen avulla. Episteemisellä luottamuksella tarkoitetaan luottamusta siihen, että keskustelukumppani jakaa vain luotettavaa, muihin tilanteisiin yleistettävää sekä henkilökohtaisesti merkityksellistä tietoa (Fonagy ym., 2015). Episteeminen luottamus mahdollistaa sen, että henkilö keskittyy tavallista paremmin vastaanottamaan tietoa keskustelukumppaniltaan (Csibra & Gergely, 2009). Näin ollen myös puheterapiassa vanhempia ohjatessa episteeminen luottamus mahdollistaa sen, että vanhemmat todennäköisemmin omaksuvat terapeutin ohjeita ja soveltavat niitä lapsen arjessa. Tämä luottamus vahvistaa yhteistyötä ja tukee lapsen kuntoutumista. Keskustelukumppanin episteemistä luottamusta voi herättää reagoimalla hänen kokemuksiinsa sensitiivisesti eli käyttämällä mentalisaatiotaitoja (Fonagy ym., 2015). Tällä tavalla myös Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention ohjaajat herättelevät vanhempien episteemistä luottamusta ja helpottavat lasten kielenkehitykseen tukemiseen liittyvän tiedon välittymistä.

Aiemman tutkimuksen mukaan vanhempien mentalisaatiotaitoja on pyritty kohentamaan vanhempien ohjauksella sekä yksilö- että ryhmämuotoisissa interventioissa (Camoirano, 2017). Kandidaatintutkimuksemme tekemämme systemaattinen kirjallisuuskatsaus osoitti, että interventiomuodot olivat yhtä tehokkaita tukemaan vanhemman mentalisaatiotaitoja ja kummastakin oli hyötyä asiakasryhmillä, jotka saattaisivat esimerkiksi monihäiriöisyyden vuoksi kuulua puheterapiankin asiakaskuntaan (Antrela & Viljanen, 2024). Ryhmämuotoisiin interventioihin kuuluu kuitenkin tiettyjä vahvuuksia, jotka saattavat puoltaa niiden käyttöä yksilömuotoisten interventioiden sijaan. Havaitsimme katsaustutkimuksessamme, että ryhmämuotoisissa interventioissa vanhemmat pääsivät keskustelemaan käsiteltävistä aiheista ja kokemuksista toistensa kanssa, jolloin vanhempien taitojen kehitystä pystyttiin tukemaan ohjauksen lisäksi myös ryhmän yhteisen pohdinnan ja reflektoinnin avulla (Antrela & Viljanen, 2024). Toisin kuin yksilömuotoiset interventiot, ryhmämuotoiset interventiot mahdollistavat myös vertaistuen saamisen. Ryhmäinterventiot ovat lisäksi kustannustehokkaita, sillä samalla interventiolla pystytään tukemaan useampaa vanhempaa

yhtä aikaa. Ryhmämuotoisuus saattaa myös sujuvoittaa vanhempien pääsyä puheterapiapalveluiden piiriin, mikä tukee puheterapia-alan tavoitteita mahdollisimman varhaisesta tuesta.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että ryhmässä toimiminen ja vertaistuki voivat tuoda yksilölle monenlaisia hyötyjä, jotka voivat edistää intervention tavoitteiden saavuttamista tai vaikuttaa muuten positiivisesti yksilön elämään (Dahan ym., 2022; Shilling ym., 2013). Mead työryhmineen (2001) kuvailivat vertaistukea avun antamisen ja vastaanottamisen systeemiksi, joka perustuu kunnioitukseen, jaettuihin vastuisiin sekä yhteisymmärrykseen siitä, millaista hyödyllinen apu on. Vertaistuessa keskeisiä ovat jaetut kokemukset emotionaalista ja psyykkisestä kivusta, joiden seurauksena ihmiset pystyvät ymmärtämään toistensa elämäntilannetta ja tarjoamaan empatiaa (Mead & MacNeil, 2004). Lisäksi vertaisilta saatavat yhteisöllisyyden kokemukset sekä konkreettiset neuvot yksittäisistä tilanteista selviämiseen voivat olla sellaisia tuen muotoja, joita ammattilaiset eivät välttämättä pysty tarjoamaan ilman omia yhteneviä kokemuksia aiheesta.

Ryhmässä toimiminen voi myös edistää ryhmän jäsenten oppimista. Episteeminen luottamus voi muodostua myös kokonaisen ryhmän yhteiseksi luottamuksen tilaksi, jossa kaikki ryhmän jäsenet ovat avoimia oppimaan toinen toisiltaan (Campbell ym., 2024). Tässä prosessissa ryhmän jäsenet ensin jakavat ajatuksiaan keskenään, jolloin he voivat saada muilta ymmärrystä sekä uusia näkökulmia (S. Fisher ym., 2023). Ajatusten jakamisesta seuraa mielentila, jossa ryhmän jäsenet kokevat toistensa toiminnan osaksi pyrkimystä saavuttaa yhteinen tavoite (Gallotti & Frith, 2013). Luotettavassa seurassa yhteinen kokemusten pohtiminen ja reflektointi tukee yksilön kykyä oppia uutta ja myös muuttaa aikaisempia näkemyksiään (S. Fisher ym., 2023). Suomalaisessa Erosen (2020) kvalitatiivisessa tutkimuksessa havaittiin, että kokemusten jakaminen toimi keskeisenä lähtökohtana äitien toisiltansa oppimiselle ja toistensa tukemiselle. Ryhmäasetelma antoi äideille mahdollisuuden saada tietoa toisilta ryhmän jäseniltä ilman, että sitä tarvitsi erikseen pyytää. Muiden kokemukset auttoivat heitä myös omaksumaan aiempaa sallivamman asenteen omaa äitiyttään kohtaan. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiossa yhteinen keskustelu sekä kokemusten jakaminen ja yhdessä pohtiminen ovat keskeinen osa interventiotapaamisia, ja siten ne voivat olla otollisia vertaistuen ja ryhmäoppimisen kehittymiselle.

1.3 Tutkimuskysymykset

Pyrimme pro gradu -tutkielmallamme tutkimaan sekä määrällisesti että laadullisesti, minkälaisia vaikutuksia Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla on vanhempien mentalisaatiotaitoihin sekä minkälaisia muita vaikutuksia interventiolla on. Vanhemman hyvien mentalisaatiotaitojen

positiivisesta yhteydestä lapsen kommunikatiiviseen, sosiaaliseen ja kielelliseen kehitykseen sekä yleiseen hyvinvointiin on runsaasti tutkimusnäyttöä (Camoirano, 2017; Laranjo & Bernier, 2013; Lindblom ym., 2022; Meins ym., 2003; Schechter ym., 2006; Senehi ym., 2018; Shai ym., 2022; Taumoepeau & Ruffman, 2006; Zeegers ym., 2017). Tästä syystä mentalisaatiotaitojen tukeminen erityisesti kielenkehityksen riskiryhmään kuuluvien lasten vanhemmilla olisi hyvin tärkeää. Vanhempien mentalisaatiotaitoja on tutkitusti mahdollista kehittää interventioiden avulla (Antrela & Viljanen, 2024; Camoirano, 2017). Lisäksi tiedetään, että erilaisilla ryhmämuotoisilla interventioilla voidaan saada aikaan monipuolisia hyötyjä, jotka tukevat vanhemmuutta sekä auttavat vanhempaa tukemaan lapsensa kielen ja kommunikaation kehitystä (Campbell ym., 2024; Dahan ym., 2022; Eronen, 2020; Shilling ym., 2013).

Aiempiä tutkimuksia ei kuitenkaan löydy juuri lainkaan sellaisista ryhmäinterventioista, joissa yhdistyisi tuen antaminen erityisesti lapsensa kielenkehityksestä huolestuneille vanhemmille sekä vanhempien mentalisaatiotaitojen kehittäminen. Vanhempien mentalisaatiotaitoja tukevia ryhmäinterventioita on tutkittu useissa tutkimuksissa, mutta ei erityisesti lapsensa kielenkehityksestä huolestuneilla vanhemmilla (Ashton ym., 2016; Camoirano, 2017; Enav ym., 2019; Frolli ym., 2021; H. Pajulo ym., 2016; Salo ym., 2019; Sourander ym., 2021). Vastaavasti aiempaa tutkimusta on vanhempien ryhmäinterventioista, joissa tutkittavat on valikoitu heidän lapsensa kielellisten haasteiden tai niiden riskin mukaan, mutta interventiot eivät ole pyrkineet tukemaan erityisesti vanhempien mentalisaatiotaitoja (Martikainen & Surakka, 2024; Roberts ym., 2019; Suttora ym., 2021). Suurin osa aikaisemmista tutkimuksista on myös rajautunut arvioimaan vain tiettyjen ennalta valittujen muutosten toteutumista, jolloin ryhmäinterventioiden piilevät hyödyt tai mahdolliset rajoitteet ovat saattaneet jäädä huomioimatta. Tarvitaan siis lisää tutkimustietoa kielenkehityksen häiriöiden riskilasten vanhemmille suunnatuista ryhmäinterventioista, joissa tuettaisiin vanhempien mentalisaatiotaitoja.

Tutkielmamme tutkimuskysymysten järjestystä ja sanamuotoja on muokattu tutkimusprosessin alkuvaiheessa alkuperäisiä tarkemmiksi ja selvemmiksi. Alkuperäiset tutkimuskysymykset olivat: Minkälaisia hyötyjä vanhemmat tunnistavat saaneensa vanhempainkursista?; Minkälaisia mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä aineistosta voidaan havaita?; Minkälaisia muutoksia Likert-asteikolla mitatuissa osa-alueissa havaitaan eri haastattelukertojen välillä?; Kuinka vaikuttavaa vanhempainryhmätoiminta on ollut? Lopulliset tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia muutoksia Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitaan eri haastattelukertojen välillä?

2. Minkälaisia mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä aineistosta voidaan havaita?
3. Minkälaisia muita hyötyjä vanhemmat tunnistavat saaneensa Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta?
4. Minkälaisilta Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention vaikutukset kokonaisuutena näyttävät?

2. Menetelmät

2.1 Haastateltavat

Tutkimukseen haastatellut vanhemmat olivat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention osallistujia. Aivoliiton henkilökunta vastasi haastateltavien rekrytointiprosessista. Vanhempia tiedotettiin ryhmäinterventiosta muun muassa neuvoloissa ja päiväkodeissa. Tutkimukseen ilmoittautuneille jaettiin tutkimuksesta tarkemmin kertovat kirjalliset tutkimustiedotteet, minkä jälkeen halukkaat vanhemmat ottivat yhteyttä tutkimuksen vastuuhenkilöihin ja antoivat suostumuksensa haastatteluihin sekä kerättävän tutkimusaineiston käyttöön.

Haastateltavat vanhemmat osallistuivat ryhmäinterventioon ja haastatteluihin vuosien 2022 tai 2023 aikana. Vanhempia haastateltiin kolme kertaa, ennen interventiota, sen jälkeen ja vielä kolme kuukautta intervention päättymisen jälkeen. Alkuhaastatteluihin osallistui 16 vanhempaa, joista kaksi jätti tutkimuksen kesken, eikä osallistunut enää ryhmäintervention jälkeisiin haastatteluihin. Analysoimme aineistoa vain niiden vanhempien osalta, jotka olivat osallistuneet kaikkiin kolmeen haastattelukertaan. Vanhempia, joiden haastattelut otettiin mukaan lopulliseen analyysiin, oli 14. He olivat iältään keskimäärin 34,29-vuotiaita hajonnan ollessa 6,40 vuotta ja vaihteluvälin 26–49 vuotta. Koulutustaustana 10:llä vanhemmalla oli korkeakoulututkinto ja loppuilla neljällä ammattikoulututkinto.

2.2 Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention kuvaus

Aivoliiton Vuorovaikutuksen avaimet -hankkeessa pyrittiin kehittämään ryhmämuotoista toimintaa tukemaan perheiden vuorovaikutusta sellaisissa perheissä, joissa lapsen puheen- ja kielenkehitys on viivästynyt. Psykologi sekä psykologian tutkija ja opettaja Timo Teräsahjo ja puheterapeutti Marjut Ojanen (nyk. Palm) suunnittelivat hankkeelle vanhemmille suunnatun kuuden tapaamiskerran Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention. Tutkielmassamme käsiteltävät interventiokokonaisuudet toteutettiin kerran viikossa 90 minuuttia kestävinä tapaamisina. Ryhmäinterventioiden järjestelyt saattoivat erota tiettyjen ryhmien välillä sen suhteen, oliko osallistuvien vanhempien lapsille järjestetty hoitopaikkaa tapaamisten ajaksi vai ei. Kuhunkin interventioryhmään otettiin enintään kuusi vanhempaa tai vanhempipariskuntaa ja heitä ohjasi Aivoliiton sote- tai kasvatustalon ammattihenkilö sekä kaksi Turun yliopiston maisterivaiheen logopedian opiskelijaa. Opiskelijat saivat lisäksi ohjausta puheterapeutin koulutuksen saaneelta yliopisto-opettajalta. Ryhmäinterventiot olivat toteutusmuodoltaan puolistrukturoituja. Ryhmiä ohjaavat opiskelijat olivat saaneet Aivoliiton järjestämän, kaksi päivää kestävä koulutuksen

interventioryhmän ohjaukseen. Interventioryhmät noudattivat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioon suunniteltua rakennetta, käsiteltäviä teemoja sekä ohjauskeinoja.

Jokaisella kuudella tapaamiskerralla oli oma käsiteltävä teemansa. Eri tapaamiskertojen teemat on kuvattu taulukossa 1. Ryhmäintervention päätavoitteet vanhempien mentalisaation vahvistamisesta sekä emotionaalisen ja tiedollisen tuen antamisesta kuitenkin korostuivat jokaisella tapaamisella riippumatta tapaamiskerran teemasta. Intervention ohjauksen kannalta jokainen tapaaminen sisälsi myös kolme keskeistä vaihetta. Aina tapaamisten alussa ohjaajat pyrkivät herättelemään vanhempien mentalisaatiota ja ohjaamaan vanhempien ajatukset heidän lapsiinsa keskustelemalla yhdessä vanhempien kokemuksista sekä pohtimalla erityisesti lasten mahdollisia kokemuksia. Tämän vaiheen aikana pyrittiin myös herättelemään vanhempien ja ryhmän ohjaajien välistä episteemistä luottamusta. Seuraavaksi vuorossa oli tapaamisen informatiivinen osuus, jossa ohjaajat esittelivät vanhemmille tapaamisen teemaan liittyvää tietoa, kuten tietoa erilaisista kommunikaation tukikeinoista ja niiden käyttötavoista. Tiedon jakamisen jälkeen vanhempia tuettiin vielä keskustelun ja harjoitusten avulla. Nämä auttoivat vanhempia refleктоimaan omia tunteitaan ja toimintaansa teeman näkökulmasta sekä pohtimaan, miten opitut asiat voivat liittyä heidän omaan arkeensa. Kolmannelta, neljänneltä ja viidenneltä tapaamiskerralta vanhemmat saivat myös mentalisaatiotaitoja tukevan Arjen tilanteet -tehtävän suoritettavaksi kotona seuraavaa tapaamista varten. Tehtävässä vanhempien tuli pohtia omia ja lapsensa kokemuksia, ajatuksia ja tunteita ainakin yhdessä haastavassa sekä yhdessä hyvin sujuneessa arkitilanteessa. Seuraavilla tapaamiskerroilla näitä vanhempien kotona pohtimia tilanteita käytiin läpi yhdessä keskustellen.

Taulukko 1. *Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention tapaamisten teemat*

Tapaamiskerta	Tapaamiskerran teema
1.	Ryhmään tutustuminen sekä tyypillisen puheen- ja kielenkehityksen esittely
2.	Puheen- ja kielenkehityksen erityispiirteet
3.	Tutustuminen erilaisiin AAC-keinoihin
4.	Tutustuminen erilaisiin puheen- ja kielenkehityksen häiriöiden liitännäisoiireisiin
5.	Vireystila ja koko perheen jaksaminen
6.	Aikaisempien tapaamisten teemojen kertaaminen sekä ryhmän päättäminen

AAC = Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot

2.3 Aineiston keruu

Kaksi logopedian maisterivaiheen opiskelijaa keräsivät tutkimusaineiston Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioihin osallistuneilta vanhemmilta vuosien 2022 ja 2023 aikana. Aineistonkeruu tapahtui vanhempien yksilöhaastatteluina, joko kasvotusten tai etäyhteydellä. Vanhempia

haastateltiin yhteensä kolme kertaa. Alkuhaastattelu tehtiin vanhemmille ennen ryhmäintervention toteutumista, loppuhaastattelu heti ryhmäintervention jälkeen ja seurantahaastattelu kolmen kuukauden kuluttua ryhmäintervention päättymisestä. Haastattelulomakkeet on esitetty liitteissä 1, 2 ja 3. Loppu- ja seurantahaastatteluilla pyrittiin keräämään tietoa vanhempien kokemuksista ja Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention välittömistä vaikutuksista. Lisäksi haluttiin selvittää, kuinka hyvin nämä mahdolliset vaikutukset säilyivät intervention päättymisen jälkeen tai havaittiinko jälkeensä vielä uusia vaikutuksia.

Kattavan aineiston keräämiseksi kaikista haastatteluista täytettiin kirjallinen haastattelulomake sekä tallennettiin ääninauhoite. Haastattelulomakkeet olivat intervention hyvin tunnevan yliopisto-opettajan laatimia. Vanhemmilta kysyttiin haastatteluissa muun muassa heidän ajatuksistaan omaa lastansa sekä vanhemmuuttaan kohtaan, heidän tiedoistaan ja taidoistaan kielenkehitykseen ja tukikeinoihin liittyen sekä heidän kokemuksiaan ryhmäinterventiosta. Haastattelut sisälsivät strukturoituja väittämiä, joihin vastattiin numeerisesti Likert-asteikolla yhdestä viiteen sekä vapaasti vastattavia avoimia kysymyksiä. Alkuhaastattelussa suljettuja väittämiä oli 14 ja avoimia kysymyksiä 15. Loppuhaastattelussa väittämiä taas oli 16 ja avoimia kysymyksiä 19. Lisäksi tässä haastattelussa pyydettiin vanhempaa arvioimaan ryhmäinterventio arvosanalla asteikolla neljästä kymmeneen. Seurantahaastattelussa suljettuja väittämiä oli 17, kun taas avoimia kysymyksiä 18.

Suljettuihin väittämiin vanhemmat vastasivat valitsemalla omaa kokemustaan eniten vastaavan vastausvaihtoehdon viisiportaisesta Likert-asteikosta. Kaikissa haastatteluissa asteikon alkupää edusti vastauksia "Ei yhtään" tai "Ei koskaan" ja loppupää vastauksia "Hyvin paljon" tai "Hyvin usein". Asteikon keskimmaisessä eli kolmannessa vastausvaihtoehdossa oli kuitenkin hieman eroa eri haastattelukertojen välillä sekä eri vanhempien haastattelujen välillä. Vanhemmista puolet olivat osallistuneet Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioon vuoden 2022 aikana, jolloin heidän alkuhaastattelussaan asteikon keskimmainen vaihtoehto edusti vastausta "En osaa sanoa". Toiset puolet vanhemmista taas osallistuivat ryhmäinterventioon vuoden 2023 aikana, jolloin heidän alkuhaastattelussaan asteikon keskimmainen vaihtoehto edusti vastausta "Ei paljon eikä vähän". Jokaisen vanhemman loppu- ja seurantahaastatteluissa asteikon keskimmainen vastausvaihtoehto edusti kuitenkin yhtenevästi vastausta "Siltä väliltä". Avoimiin kysymyksiin vanhemmat saivat vastata omin sanoin täysin vapaasti. Jokaisessa haastatteluissa haastattelijat kirjasivat vanhempien vastaukset vastauslomakkeisiin heidän puolestaan, joko rastittamalla valitun vastausvaihtoehdon asteikosta tai kirjaamalla avovastauksen tiivistetysti kysymyksen vastauslaatikkoon. Esimerkit Likert-asteikolla vastattavista suljettujen kysymysten vastauksista on esitetty kuvassa 1 ja avointen kysymysten vastauksista kuvassa 2.

kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään /ei koskaan	2= hiukan /joskus	3= en osaa sanoa	4= melko paljon /melko usein	5 = hyvin paljon /hyvin usein
Tunnetko, että olette lapsesi kanssa toisillenne läheisiä ja viihdytte yhdessä?					X
Koetko vanhemmuuden stressaavana?			X		
Törmäätkö lapsesi kanssa tilanteisiin, jotka tuntuvat sinusta vaikeilta ja herättävät sinussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa?				X	
Kuinka huolissaan olet lapsesi sosiaalisista taidoista?					X

Kuva 1. Esimerkki yhden vanhemman Likert–asteikolla vastatuista suljettujen kysymysten vastauksista alkuhaastattelussa.

Kuinka paljon tiedät nyt tyypillisestä kielen kehityksestä?				X	
<p>• Mitä uutta opit? Sen, mikä kielenkehityksessä on normaalia ja että normaalissaakin tasoja on paljon vaihtelua.</p>					

V: "Muidenki kokemuksia oli kiva kuulla niiku missä vaiheessa kaikki on ja toi mikä on niiku normaalia vaikka onki se et on se taso mikä on niiku nomraalia et se voi olla ihan tosi niiku heitteleväminen et vaikka olis normaalkin lapsi nii se ei tarkoeta et pitää olla siinä just keskitasolla mikä on niiku heidän ikäisilleen normaalia"

Kuva 2. Esimerkki yhden vanhemman avoimien kysymysten vastauksista loppuhaastattelussa. Sinisellä kirjoitettu teksti on tutkijan lisäämä suora lainaus haastattelunauhoitteesta, mikä tarkentaa vanhemman vastausta.

2.4 Aineiston analysointi

Pro gradu -tutkielmamme on monimenetelmätutkimus, joten se sisältää määrällisen ja laadullisen aineiston analyysin. Pro gradu -tutkielmamme nojaa postpositivistiseen tulkinnalliseen viitekehykseen, jossa tutkittavaa ilmiötä lähestytään systemaattisesti määrällisten tutkimuslähestymistapojen tavoin kuitenkin huomioiden samalla ilmiön tilannesidonnaisuuden sekä tutkittavien subjektiiviset näkökulmat (Creswell, 2013, s. 23–24). Viitekehys soveltuu siten hyvin monimenetelmälliselle tutkimukselle, jossa hyödynnetään sekä määrällistä että laadullista aineistoa mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan saamiseksi tutkittavasta ilmiöstä. Määrällinen ja laadullinen tieto voivat täydentää myös toisiaan tarkentamalla, selittämällä tai havainnollistamalla toisen menetelmän tuloksia tai vahvistamalla toisen menetelmän tulosten luotettavuutta (Greene ym., 1989). Siinä missä tutkimuksen määrällinen puoli tuo tilastollisesti vertailtavaa tietoa, laadullinen

puoli voi tuoda esiin täysin uutta tietoa ihmisten yksilöllisistä kokemuksista, mitä tutkijat eivät välttämättä olisi itse keksineet lähteä etsimään (Heigham & Croker, 2009, s. 137).

Aluksi luimme läpi kaikki haastattelulomakkeet ja kuuntelimme jokaisen nauhoitteen. Toinen meistä kävi läpi puolet tutkittavien haastatteluaineistoista ja toinen toiset puolet. Tässä vaiheessa aineiston läpikäyntiä täydensimme haastattelulomakkeiden digitaalisia kopioita lisämerkinnöillä, jos lomakkeista puuttui haastattelunauhoitteilla olevaa, tulosten kannalta oleellista tietoa (kuva 2). Lomakkeiden kopioita oli mahdollista täydentää muun muassa yleisillä huomioilla, tarkentavilla kommentteilla tai haastattelunauhoitteiden suorilla lainauksilla. Kun kumpikin meistä oli käynyt läpi oman osansa haastatteluaineistosta, suoritimme tarkastuskierroksen, jossa kävimme läpi toistemme tekemät lisämerkinnät ja täydensimme niitä tarvittaessa. Tarkastuskierroksen päätyttyä kumpikin meistä oli siis kuunnellut kaikki haastattelunauhoitteet sekä lukenut ja täydentänyt jokaisen haastattelulomakkeen.

2.4.1 Määrällisen aineiston analyysi

Toteutimme tutkielmamme määrällisen aineiston analyysin määrällisille tutkimuksille tyypillisillä menetelmillä käyttämällä taulukointi- ja tilastolaskentaohjelmia. Koodasimme haastattelujen suljettujen väittämien Likert-asteikolla vastatut vastaukset Excel –taulukon. Jos haastateltava vanhempi vastasi missä tahansa haastattelussa joihinkin suljettuihin väittämiin Likert-asteikon vastausvaihtoehtojen välistä puolikkaita lukuja, pyörstimme vastaukset aina ylöspäin lähimpään kokonaislukuun. Jos taas vanhempi oli vastannut joihinkin suljettuihin väittämiin epäselvästi, pyrimme päättämään vastauksen haastattelunauhoitteiden tai haastattelulomakkeiden kirjoitettujen avovastausten perusteella. Sellaisissa tilanteissa, joissa vanhempi ei ollut vastannut väittämään ollenkaan tai me emme pystyneet päättämään vastausta muun aineistosta saatavan tiedon perusteella, jätimme vastauskohdan analysoimatta kyseisen vanhemman kohdalta. Kerätyille numeerisille vastauksille teimme tilastoanalyysit IBM SPSS Statistics -tilastolaskentaohjelmalla.

2.4.2 Laadullisen aineiston analyysi

Tutkielman laadullisen aineiston analyysissä noudatimme pääosin tapaustutkimusten laadullista tutkimuslähestymistapaa (Creswell, 2013). Tässä lähestymistavassa keskeistä on tutkittavan tapauksen ja sen kontekstin tarkka kuvailu, aineiston kerääminen useammasta tietolähteestä, aineistosta esiin nousevien teemojen etsiminen, teemojen kategorisointi sekä teemojen merkitysten pohtiminen. Aluksi kumpikin meistä kävi itsenäisesti läpi oman osansa täydentämistämme tutkimusaineistosta ja keräsi ylös esiin nousevia teemoja. Koodasimme teemat erilliseen Excel-

taulukkuun avoimen koodauksen menetelmällä (Saldaña, 2013). Jokaisesta kerätystä teemasta otimme talteen myös kyseistä teemaa perustelevat kohdat tutkimusaineistosta. Sen jälkeen päätimme teemojen muodostamisesta ja yhdistämisestä. Seuraavaksi jaottelimme teemoja tiettyihin yläteemoihin ja sovimme, mitkä lainaukset sopivat kunkin teeman alle parhaiten. Esimerkki aineiston teemoittelusta on kuvattu taulukossa 2. Sitten pohdimme löydettyjen teemojen merkityksiä tutkimuskysymysten kannalta.

Taulukko 2. *Esimerkki aineiston teemoittelusta*

Aineistolainaus	Lausuma	Alateema	Yläteema
"No näki, että on paljon ihmiset samas tilantees. -- Et ei ollu just yksin sen asian kaa, ja sitte just sai tietää, et miten voi tukee sitä lasta. Sitten se oli kyl tärkeätä et ite tajus sen, miten se kieli kehittyi ja vähä niiku tollee ammattimaisemminkin."	Et ei ollu just yksin sen asian kaa	Tieto siitä, ettei ole ainoa vanhempi, jonka lapsella on tällaisia haasteita	Tunne, ettei ole yksin
	sai tietää, et miten voi tukee sitä lasta.	Tieto mahdollisista keinoista lisääntynyt	Tieto mahdollisista keinoista ja/tai tavoista hyödyntää niitä lisääntynyt
	tajus sen, miten se kieli kehittyi	Oppi, miten kielenkehitysvaiheet tyypillisesti etenevät	Tieto tyypillisestä kommunikaation ja/tai kielenkehityksestä
"Must tuntuu et oli kiva kuulla muidenki niiku kokemuksia ja heidän niiku tapoja, miten he yritti arjessakin nii auttaa heidän lapsia. Se jotenki se vertaistuki oli tosi tosi kiva. Et tietenki se, et mitä siel kurssillaki opittiin, nii sitä, että miten erilaisia lapset kaikki on."	kiva kuulla muidenki niiku kokemuksia	Pääsi kuulemaan muiden tilanteista ja/tai kokemuksista	Vuorovaikutus vertaisten kanssa koettu tärkeäksi
	ja heidän niiku tapoja, miten he yritti arjessakin nii auttaa heidän lapsia.	Muilta ryhmäläisiltä sai käytännön vinkkejä	Muiden kokemuksista oppiminen
	mitä siel kurssillaki opittiin, nii sitä, että miten erilaisia lapset kaikki on.	Oppi lasten erilaisuudesta ja yksilöllisyydestä	Muut tietohyödyt
"Eniten ehkä se vertaistuki oli siin tärkein. Tapas muita vanhempia"	vertaistuki oli siin tärkein	Vertaistuki (määrittelemätön)	Vertaistuki yleisesti

2.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimus on toteutettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2019) ohjeen "Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa" mukaisesti. Tutkimus ei sisällä TENK:in ohjeistuksen mukaisia riskitekijöitä, kuten fyysistä puuttumista, alaikäisiin kohdistuvaa tutkimusta ilman huoltajan lupaa, voimakkaita ärsykeitä tai henkistä haittaa. Tämän vuoksi eettistä ennakoarviointia ei katsottu tarpeelliseksi.

Tutkittavilta on hankittu tietoon perustuva suostumus ennen tutkimukseen osallistumista. Heille on kerrottu tutkimuksen tarkoitus, osallistumisen vapaaehtoisuus ja oikeus keskeyttää osallistuminen

milloin tahansa. Haastateltujen henkilöllisyydestä ovat saaneet tietoa aineiston keruuvaiheessa ainoastaan osallistujia haastatelleet kaksi logopedian opiskelijaa sekä haastattelujen käytännön järjestelyistä vastannut kliininen opettaja Pia Lindevall. Haastattelujen jälkeen aineisto on anonymisoitu siten, ettei yksittäisiä tutkittavia voida tunnistaa. Aineistossa ei ole suoria henkilötietoja eikä yksittäisiä tutkittavia voida tunnistaa myöskään kerättyjen taustatietojen (koulutustausta, ikä) perusteella. Aineiston analysoijat, eli me tutkielman tekijät, emme ole olleet mukana aineiston keruussa, joten meillä ei ole tietoa haastateltujen henkilöllisyydestä.

Anonymisoituja haastatteluaineistoja ja koodaustaulukoita säilytetään tietoturvallisesti Seafile-järjestelmässä salasanalla suojatussa kansiossa, johon on pääsy vain tutkimusryhmällä. Tutkimusryhmään kuulumme me, tutkielman kirjoittajat Janette Antrela ja Tuula Viljanen, sekä tutkielmanprosessimme ohjaajat Pia Lindevall, Jyri Manninen ja Maija Vänninen. Tutkimusaineistoa säilytetään tietojärjestelmässä tutkimuksen alkamisesta lukien kymmenen vuotta, jonka jälkeen kaikki tiedot poistetaan pysyvästi.

2.6 Tutkijoiden taustojen vaikutuksen huomiointi

Koska laadullisen aineiston analyysissä on aina mukana tutkijoiden henkilökohtaista tulkintaa, meidän tulee tuoda avoimesti esille, mitkä tekijät ovat saattaneet tulkintoihimme vaikuttaa (Creswell, 2013, s. 214–217). Taustaltamme olemme kumpikin suomalaisia logopedian alan opiskelijoita. Alan kuntoutuskäsitys perustuu vahvasti biopsykososiaaliseen viitekehitykseen, jota edustaa Kansainvälisen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus ICF (World Health Organization, 2001). ICF kuvaa ihmisen toimintakykyä henkilön terveydentilan sekä yksilö- ja ympäristötekijöiden dynaamisena vuorovaikutuksena. Tutkimuksen teon opetuksessa opinnoissamme on korostunut tähän mennessä enemmän määrälliset kuin laadulliset tutkimusmenetelmät, eikä kumpikaan meistä ole ollut aikaisemmin mukana monimenetelmällisen tutkimuksen teossa. Sekä opintojemme, että oman kandidaatintutkielmamme (Antrela & Viljanen, 2024) pohjalta tulkintoihimme voi vaikuttaa myös tietynlaiset odotukset vanhempien mentalisaatiotaitojen tukemisen hyödyllisyydestä sekä ryhmäinterventioiden yhteydestä positiivisiin vertaistuen kokemuksiin. Kumpikaan meistä ei ollut ohjaamassa tutkittavia interventioyryhmiä tai keräämässä analysoitavaa aineistoa, joten loimme kaikki tulkintamme interventioon osallistuneista vanhemmista ainoastaan haastatteluaineiston perusteella.

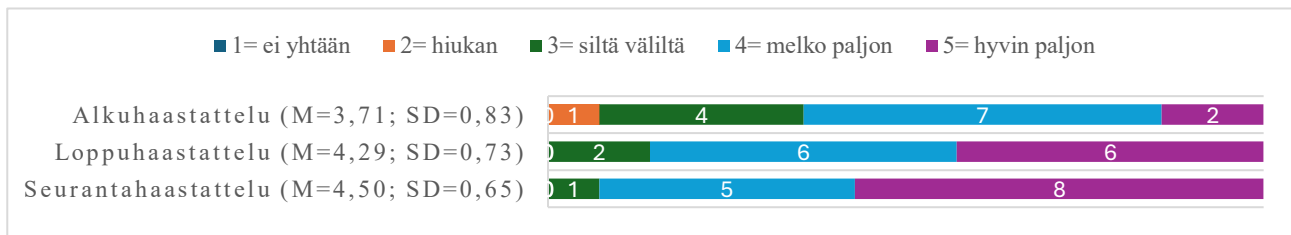
3. Tulokset

Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteenamme on selvittää minkälaisia vaikutuksia puheen-, kielen- ja kommunikaation kehityksen riskilasten vanhemmille suunnatulla Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla oli ja erityisesti, miten se on vaikuttanut vanhempien mentalisaatiotaitoihin. Tutkimuskysymyksemme ovat: 1) Minkälaisia muutoksia Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitaan eri haastattelukertojen välillä? 2) Minkälaisia mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä aineistosta voidaan havaita? 3) Minkälaisia muita hyötyjä vanhemmat tunnistavat saaneensa Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta? 4) Minkälaisilta Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention vaikutukset kokonaisuutena näyttäivät? Tutkielmamme antaa viitteitä siitä, että Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla voidaan kohentaa puheen- ja kielenkehityksen riskilasten vanhempien mentalisaatiotaitoja. Tällä ryhmäinterventiolla näyttäisi olevan myös monia muita hyötyjä, esimerkiksi vanhempien keinovalikoima lapsen tukemiseen kasvaa ja jaksaminen kohentuu. Vanhemmat saavat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta myös vertaistukea ja sen monipuolisia hyötyjä.

3.1 Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitut muutokset haastattelukertojen välillä

Kaikissa kolmessa haastattelussa kysyttiin vanhempien mentalisaatiotaitoja mittaava kysymys ”Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?”. Kysymyksen vastausjakaumat, keskiarvot ja keskihajonnat on esitetty kuviossa 1. Ryhmätason muutosta Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa arvioitiin Friedmanin testillä, jossa havaittiin tilastollisesti merkitsevä ero vähintään kahden eri haastattelukerran välillä, $\chi^2 = 12.48$, $p = .002$. Jatkovertailuista Wilcoxonin testillä nähtiin, että vanhempien yrityksessä nähdä tilanteita lapsensa silmin tapahtui tilastollisesti merkitsevää kohentumista alku- ja seurantahaastatteluiden välillä, $z = -2.46$, $p = .042$. P-arvolle on tehty Bonferroni-korjaus. Kuvioista 1 nähdään, että muutosta parempaan on tapahtunut sekä alku- ja loppuhaastattelun välillä että loppu- ja seurantahaastattelun välillä, vaikka ero onkin riittävän suuri saavuttamaan tilastollisen merkitsevyyden vain alku- ja seurantahaastatteluiden välillä. Vanhempien pyrkimykset nähdä tilanteita lapsensa silmin siis lisääntyivät Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä.

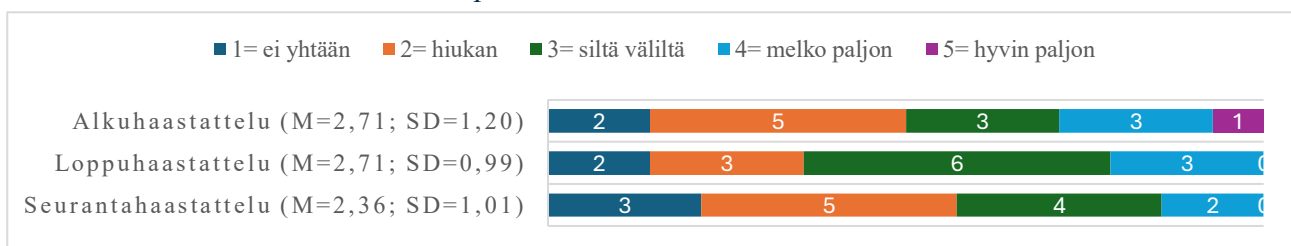
Kuvio 1. ”Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

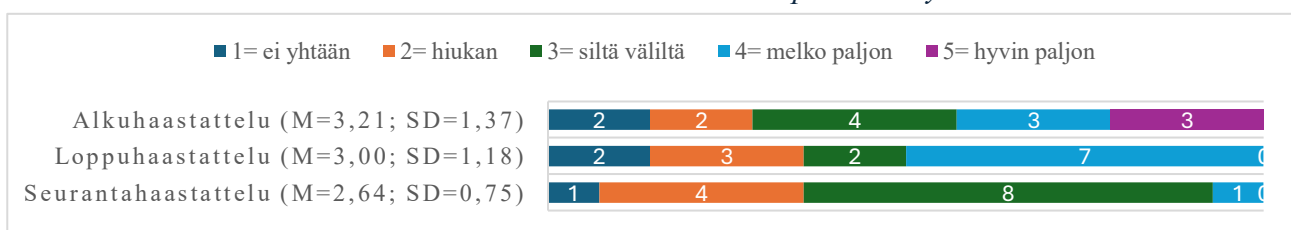
Muissa Likert-asteikollisissa kysymyksissä, joita oli kysytty kaikissa kolmessa haastattelussa, tapahtui ryhmätasolla vähäistä muutosta positiiviseen suuntaan muun muassa seuraavissa kahdessa kysymyksessä: ”Kuinka huolissaan olet lapsesi sosiaalisista taidoista?” (kuvio 2) ja ”Kuinka huolissaan varhaiskasvatuksessa ollaan lapsesi kehityksestä?” (kuvio 3), joissa vanhemmat antoivat Likert-asteikolla keskimäärin matalampia vastauksia ajan myötä. Friedmanin testin perusteella nämä muutokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, χ^2 -arvot ja p-arvot vastaavassa järjestyksessä olivat $\chi^2 = 2.18, p = .337$ ja $\chi^2 = 2.65, p = .266$. Kuvioista 4 ja 5 nähdään, että lisäksi muutosta parempaan voidaan havaita myös seuraavissa kahdessa kysymyksessä, joissa keskimääräiset Likert-asteikon vastausarvot vastaavasti nousivat. ”Kuinka paljon osaat tukea lapsesi kommunikointia ja käyttäytymistä arjessa?” -kysymyksessä arvot nousivat ajan myötä loppuhaastatteluun mennessä ja siitä edelleen seuranta-aastatteluun mennessä. ”Kuinka paljon osaat tukea lapsesi sosiaalisia toimintoja arjessa?” -kysymyksessä keskimääräiset arvot nousivat alku- ja loppuhaastatteluiden välillä ja säilyivät sitten käytännössä samoina seuranta-aastattelussa. Muutokset myöskään näissä kahdessa kysymyksessä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, arvot Friedmanin testissä vastaavasti $\chi^2 = 3.00, p = .223$ ja $\chi^2 = 2.06, p = .358$.

Kuvio 2. ”Kuinka huolissaan olet lapsesi sosiaalisista taidoista?”

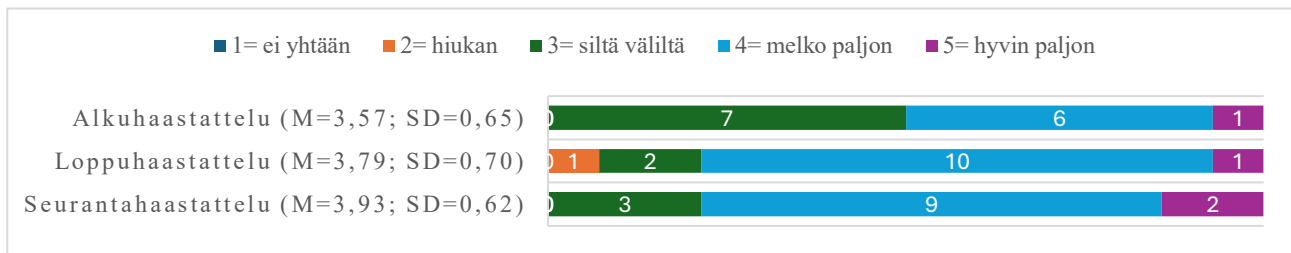
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 3. ”Kuinka huolissaan varhaiskasvatuksessa ollaan lapsesi kehityksestä?”

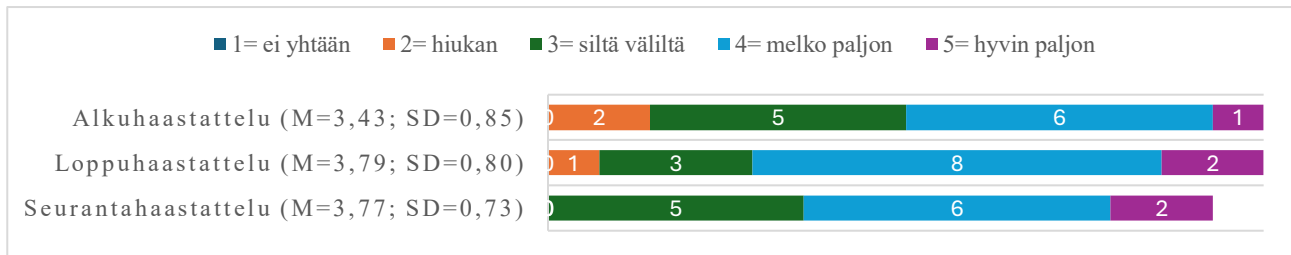
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 4. ”Kuinka paljon osaat tukea lapsesi kommunikointia ja käyttäytymistä arjessa?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 5. ”Kuinka paljon osaat tukea lapsesi sosiaalisia toimintoja arjessa?”

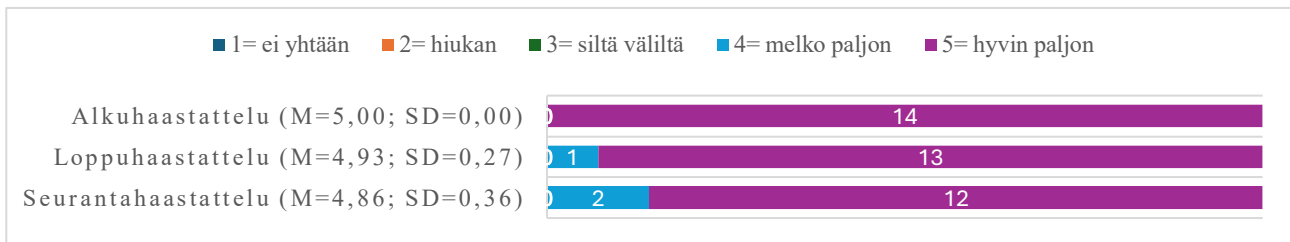

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Osassa jokaisessa kolmessa haastattelussa kysytyistä Likert-asteikollisista kysymyksistä ryhmätasolla muutosta tapahtui negatiiviseen suuntaan tai eri suuntiin eri haastattelukerroilla. Kysymyksessä ”Tunnetko, että olette lapsesi kanssa toisillenne läheisiä ja viihdytte yhdessä?” (kuvio 6) muutama haastateltava valitsi loppu- että seurantahaastatteluissa yhtä vaihtoehtoa matalamman vaihtoehdon kuin alkuhaastattelussa. Muutokset eivät olleet Friedmanin testin mukaan tilastollisesti merkitseviä, $\chi^2 = 3.00$ $p = .223$. Kysymyksessä ”Törmäätkö lapsesi kanssa tilanteisiin, jotka tuntuvat sinusta vaikeilta ja herättävät sinussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa?” (kuvio 7) ja kysymyksessä ”Kuinka huolissaan olet lapsesi kielellisistä taidoista?” (kuvio 8) Likert-asteikon vastausarvot ensin laskivat alkuhaastattelusta loppuhaastatteluun mennessä ja sitten hieman nousivat seurantahaastatteluun mennessä, jääden kuitenkin matalammalle tasolle kuin alkuhaastattelussa. Muutokset eivät olleet Friedmanin testin perusteella tilastollisesti merkitseviä. Arvot Friedmanin testissä olivat vastaavasti $\chi^2 = 1.64$, $p = .441$ ja $\chi^2 = 1.48$, $p = .478$. Kuten kuvio 9 käy ilmi, kysymyksessä ”Koetko ymmärtäväsi, miksi kommunikointi lapsesi kanssa on haastavaa?” vanhempien kokemus ymmärryksestä ensin laski Likert-asteikolla mitattuna hieman alku- ja loppuhaastatteluiden välillä ja nousi seurantahaastatteluun mennessä ollen tällöin korkeampi kuin alkuhaastattelussa. Muutokset eivät saavuttaneet tilastollista merkitsevyyttä Friedmanin testissä, $\chi^2 = 2.39$, $p = .304$. Kysymyksessä ”Koetko vanhemmuuden stressaavana?” (kuvio 10) ryhmätasolla koettu vanhemmuuteen liittyvä stressi nousi ensin loppuhaastattelussa ja laski seurantahaastattelussa ollen tällöin hieman matalampi kuin alkuhaastattelussa. Nämäkään muutokset eivät saavuttaneet tilastollista merkitsevyyttä Friedmanin

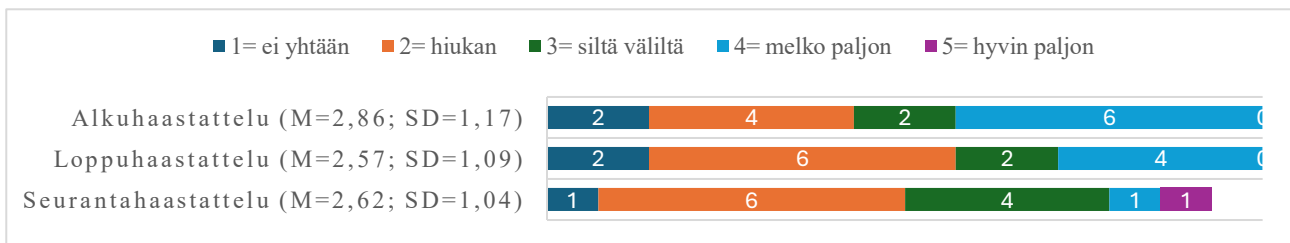
testin perusteella, $\chi^2 = 5.45$ $p = .066$. Kuvaajasta nähdään, että osalla vanhemmista stressi on noussut ja osalla laskenut ajan kuluessa.

Kuvio 6. ”Tunnetko, että olette lapsesi kanssa toisillenne läheisiä ja viihdytte yhdessä?”

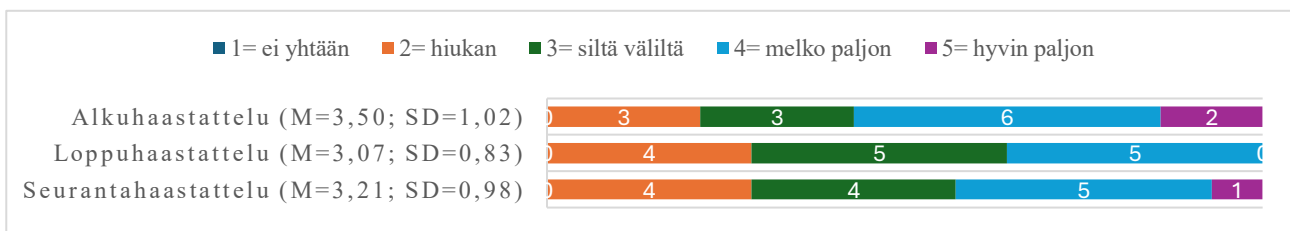
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 7. ”Törmäätkö lapsesi kanssa tilanteisiin, jotka tuntuvat sinusta vaikeilta ja herättävät sinussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa?”

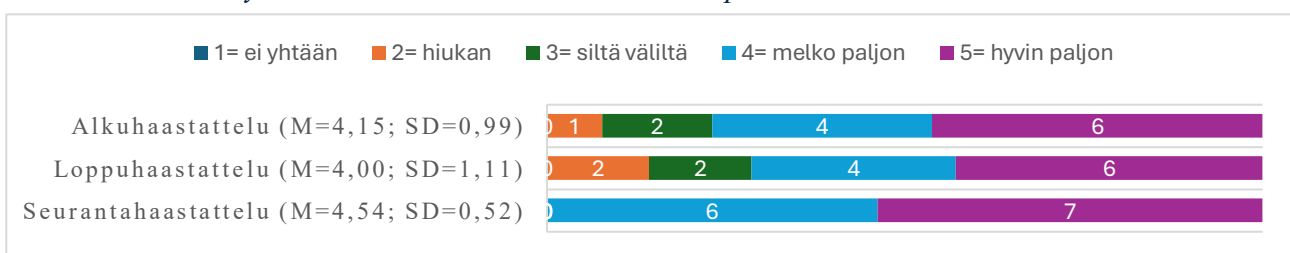
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 2. ”Kuinka huolissaan olet lapsesi kielellisistä taidoista?”

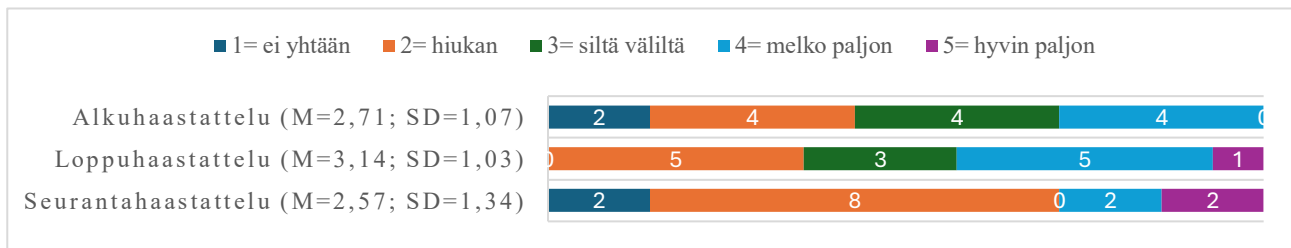

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 3. ”Koetko ymmärtäväsi, miksi kommunikointi lapsesi kanssa on haastavaa?”

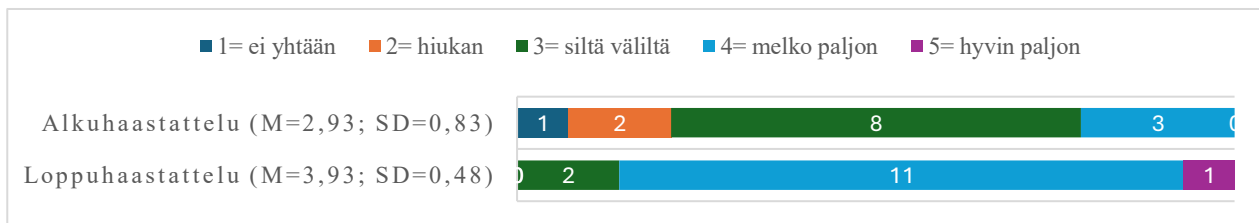

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

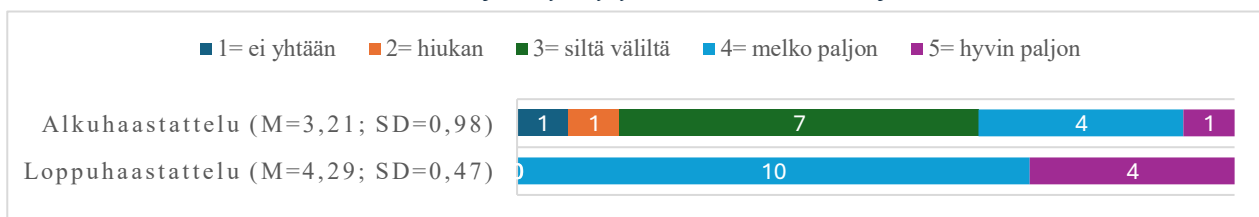
Kuvio 4. ”*Koetko vanhemmuuden stressaavana?*”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvioissa 11 ja 12 esitellyt Likert-asteikolliset kysymykset ”Kuinka paljon tiedät tyypillisestä kielen kehityksestä?” ja ”Tunnetko kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?” kysyttiin kahdessa haastattelussa, alku- ja loppuhaastattelussa. Näissä kysymyksissä ryhmätason muutosta Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa arvioitiin Wilcoxonin testillä ja kummassakin havaittiin tilastollisesti merkitsevää kohentumista: ”Kuinka paljon tiedät tyypillisestä kielen kehityksestä?”, $z = 3.07, p = .002$ ja ”Tunnetko kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?” $z = 2.72, p = .007$. Vanhemmat siis tiesivät Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention päättyessä enemmän tyypillisestä kielenkehityksestä kuin ryhmäintervention alkaessa. Samoin vanhempien kommunikointia ja käyttäytymistä tukevien keinojen tuntemus oli kasvanut.

Kuvio 5. ”*Kuinka paljon tiedät tyypillisestä kielen kehityksestä?*”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 6. ”*Tunnetko kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?*”

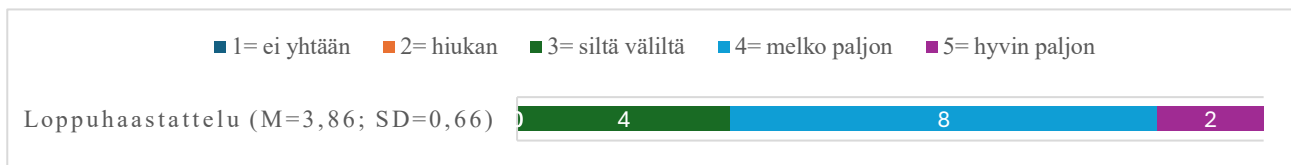
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

3.2 Aineistosta havaittavat mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt

Vanhempien mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä havaittiin aiemmin esitellyn, kaikissa haastatteluissa kysytyn, Likert-asteikollisen kysymyksen ”Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?” (kuvio 1) vastauksista. Vanhempien yrityksessä nähdä tilanteita lapsensa silmin havaittiin kohentumista ajan myötä. Tilastollisesti merkitsevää kohentuminen oli alku- ja

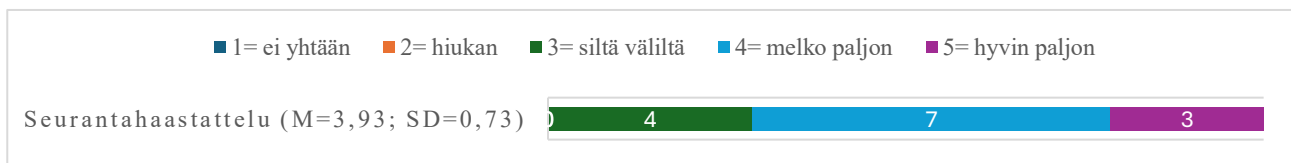
seurantahaastatteluiden välillä. Tämä näyttäisi olevan siis pysyvämpi hyöty, joka jatkoi kehittymistä myös Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention päättymisen jälkeen. Lisäksi mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä voidaan havaita kahdessa, vain yhden kerran kysytyssä Likert-asteikollisen kysymyksen vastauksissa. Loppuhaastattelussa kysytyssä kysymyksessä ”Onko ryhmässä saamasi tieto lisännyt ymmärrystäsi lapsesi haasteita kohtaan?” vastausten keskiarvo oli 3.86. Vastausjakauma on esitetty kuviossa 13. Seurantahaastattelussa kysytyssä kysymyksessä ”Onko ymmärryksesi lapsesi haasteita kohtaan lisääntynyt?” vastausten keskiarvo oli 3.93 (kuvio 14). Kummassakin kysymyksessä keskiarvot olivat siis lähellä Likert-asteikon vastausta ”Melko paljon”, hieman sen alapuolella.

Kuvio 7. ”Onko ryhmässä saamasi tieto lisännyt ymmärrystäsi lapsesi haasteita kohtaan?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 8. ”Onko ymmärryksesi lapsesi haasteita kohtaan lisääntynyt?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Vanhempien mentalisaatiotaitojen kohenemisesta saatiin tietoa myös haastattelussa olleista kattavista avoimista kysymyksistä. Avoimien vastausten perusteella havaitut vanhempien mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt on esitetty taulukossa 3. Monien Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioon osallistuneiden vanhempien taidot huomioida paremmin lapsensa näkökulmia ja ajattelua sekä tekijöitä lapsen käytöksen tai haasteiden taustalla ovat kohentuneet ryhmäintervention myötä. Mentalisaation kohenemisesta kertovia teemoja ovat esimerkiksi ”Asettuu / pyrkii asettumaan enemmän lapsen asemaan” ja ”Ymmärtää paremmin, mitä lapsi haluaa ja miksi”. Avoimien vastausten teemoittelujen perusteella näyttää siltä, että 12 vanhemmalla 14:sta mentalisaatiotaidot ovat kohentuneet intervention myötä.

Taulukko 1. Mentalisaatioon liittyvät hyödyt

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus	
Lapsen asemaan asettuminen kehittynyt ryhmän myötä (13)	Asettuu / pyrkii asettumaan enemmän lapsen asemaan	9	"No siis onhan se nyt parantunut. Et sitä ihan tosissaan yrittää kaikis tilanteissa ajatella sitä, et miten se lapsi sen asian näkee tai kokee."	
	Vanhempi ymmärtää enemmän lapsen käytöksen taustasyitä	2	"Se ilmiikäyttäytyminen tai se, et miten siel kaikkee taustal on, nii se nyt ehkä avartu ainaki tän kurssin myötä."	
	Empatia omaa lasta kohtaan lisääntynyt	1	"Mä sanoisin et se on jossain määrin niinku lisännyt empatiaa omaa lasta kohtaan."	
	Vanhempi kiinnittää enemmän huomiota lapsen tekemisiin	1	"Kiinnittää enemmän huomiota lapsen tekemisiin ja yrittää miettiä, miksi hän tekee niinkuin tekee."	
Lapsen kommunikaation ja/tai tunteiden tulkinta helpottunut (2)	Osa paremmin tulkita lapsen tahtoa ja/tai tilanteita	1	"Paremmiin osaan tulkita niitä sellasia niinku lapsen hiljaisia signaaleja."	
	Ymmärtää paremmin, mitä lapsi haluaa ja miksi	1	"Ymmärrys siitä, mitä lapsi haluaa ja minkä takia ja miksi käyttäytyy näin, on lisääntynyt."	
Mentalisaatiota lisäävät / mentalisaatioon liittyvät oivallukset /saadut tiedot (8)	Oivallus siitä, että kaikkein tärkeintä on, että lapsi tulee kuulluksi	1	"Se mikä ittee huojens oli se, et kuhan se lapsi tulee kuulluksi, et ihan sama miten sen selittää."	
	Oivallus siitä, kuinka monenlaisia asiota lapsi voi miettiä tai tuntea haastavassa tilanteessa	1	"No just sitä, että mitä kaikkee mahdollisesti semmoses tilantees pieni ihminen voi niinku miettii ja tuntee."	
	Oivallus, että lapsen kiukku saattaa johtua siitä, ettei lapsi ymmärrä, mistä on kyse	1	"Sen ymmärtäminen, et täs voi olla taustal vaan joku siis vaikeus vaan niinku ymmärtää, et mitä tapahtuu."	
	Oivallus, että lapsi tarvitsee aikaa asioiden prosessointiin	1	"Ymmärrys siitä, et lapsi tarvii aikaa siihen tiedon prosessointiin, et jos pyydän viemään lasta tiskin pöydälle, ni mä en voi vaatii sitä, et se tapahtuu heti, vaan hän tarvii siihen pienen hetken."	
	Oivaltanut samaistuvansa lapseen	1	"Jossain kohtaan oivalsin, et minussa on sitä samaa." -- "Et nyt mä niinku ymmärrän sut."	
	Oivaltanut, että lapsella onkin paljon enemmän halua vuorovaikuttaa	1	"Vaikka on tollanen laps, joka on tommone laps, joka on vuorovaikutukselta sellane, et sitä pitää houkutella siihe enemmän, ni hänelläki on lopulta niinku itseasias aika paljon halua siihen."	
	Sai erityistä hyötyä siitä, että lapsen maailmaa selitettiin hyvin	1	"Just se, et selitettiin niin hyvin sitä lapsen maailmaa."	
	Tieto on lisännyt ymmärrystä lasten ajattelusta	1	"Sielt niinku ymmärs, et miten niinku lapset ajattelee."	
	Vanhemman ymmärrys lapsen haasteita kohtaan on lisääntynyt (22)	Tieto liitännäisoireista on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	4	"No siel puhuttii niist kaikist liitännäisjutuista, että mitä se puhumattomuus voi myös tuoda niinku tullessaan. Nii sit ehkä niitä osannu vähä arjessa sit eri tavalla tarkkailla ja mahdollisesti ottaa huomioo."
		Tieto häiriöiden taustasyistä on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	3	"Sit, ku ymmärtää niitä juurisyitä."
Vertaistuki on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista		3	"Ensinnäki, et et mä olen niinku tavannu niinku muita samassa tilantees olevia ja ei ole mitenkään niinku meidän perheen ja minun lapseni, emmä nyt ennenkää tietenkää ajatellu, et hänen vikansa, mut jollain taval niinku ymmärtäny, et tää on niinku tällänen vähän isompi juttu."	
Sai tietoa, joka auttoi ymmärtämään lapsen haasteita		2	"Ehkä se onkin vaan yks vaikka diagnoosi, mistä ne kaikki oireet johtuu."	

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
	Tieto lapsen käytöksen taustalla olevista tekijöistä on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	2	"Ehkä just oppii koko ajan, et mikä voi laukasta mitäkin ja näin."
	Ymmärrys lasta kohtaan on lisääntynyt vaikeissa tilanteissa	2	"Koen kyllä ymmärtäväni häntä nyt paljon paremmin, ku ennen (vaikeissa tilanteissa)."
	Ymmärrys lapsen haasteita kohtaan on lisääntynyt (määrittelemätön)	1	"On se joo, on se."
	Kaikki ryhmässä saatu tieto on tukenut ymmärryksen lisääntymistä lapsen haasteista	1	"Kaikki mitä sieltä nyt tuli, ni on oikeestaan tukenut tätä."
	Oivallus, että lapsen haastava käytös johtuu vuorovaikutuksen haasteista	1	"Ei se lapsi häijyyttään -- vaan, et se on se vuorovaikutuksen haaste niinku aika monessa."
	Tieto lapsen puheen ymmärtämisen vaikeuksista on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	1	"Se ymmärrysasia niinku asettuu erilaiseen valoon, niinku must on tullu kyllä paljo kärsivällisempi sen suhteen, että hän ei välttämättä ymmärrä kaikkea ja se on tavallaan niinku, miten voisikaan ymmärtää, kun ei ole olemassa mielessä mitään semmosta konseptiakaan välttämättä."
	Tieto lapsen suun yliherkkyydestä on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	1	"Suun yliherkkyydet ovat avautuneet."
	Tieto siitä, miten puheeseen liittyvät haasteet vaikuttavat eri tilanteissa on lisännyt ymmärrystä lapsen haasteista	1	"Sitä ehkä oppinu just ymmärtämään, et ehkä, et miten hän just kaikis tilanteis sit käyttäytyy sit myös osaks sit just ton puheasian takia."

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

3.3 Vanhempien tunnistamat muut interventiosta saadut hyödyt

Vanhempien tunnistamia muita Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saatuja hyötyjä voidaan havaita esimerkiksi yksittäisistä Likert-asteikollisista kysymyksistä. Kuviossa 15 esitetyn, seurantahaastattelussa kysytyn, yleistä hyödyn kokemusta selvittävän kysymyksen ”Oliko ryhmätapaamisista sinulle hyötyä?” vastausten keskiarvo oli 4.43. Keskiarvo on noin puolivälissä Likert-asteikon vastauksia ”Melko paljon” ja ”Hyvin paljon”. Kaikki 14 vanhempaa vastasivat Likert-asteikolla parhaan tai toiseksi parhaan vaihtoehdon, eli kokivat intervention melko tai hyvin hyödylliseksi. Muut yksittäiset Likert-asteikolliset hyötyjä mittaavat kysymykset olivat: ”Onko ryhmässä käsitellyistä tukikeinoista ollut hyötyä?”, keskiarvo 3.86 (kuvio 16), ”Kurssilla sait tietoa tyypillisestä kielenkehityksestä. Onko tiedosta ollut hyötyä arjessasi?”, keskiarvo 3.86 (kuvio 17) ja ”Näkyvätkö ryhmässä opitut asiat arjessanne tällä hetkellä?”, keskiarvo 3.57 (kuvio 18). Hyöty tukikeinoista ja hyöty tyypillisestä kielenkehityksestä saaduista tiedoista arkeen arvioitiin siis keskimäärin lähelle asteikon vastausta ”Melko paljon”. Ryhmässä opittujen asioiden näkyminen arjessa arvioitiin keskimäärin suunnilleen vastausten ”Siltä väliltä” ja ”Melko paljon” puoliväliin.

Kuvio 9. ”Oliko ryhmätapaamisista sinulle hyötyä?”

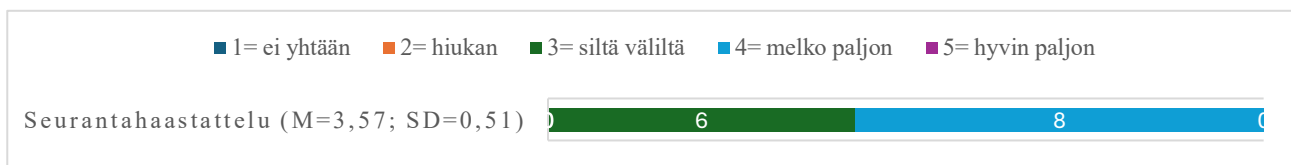
M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 10. ”Onko ryhmässä käsitellyistä tukikeinoista ollut hyötyä?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 11. ”Kurssilla sait tietoa tyypillisestä kielenkehityksestä. Onko tiedosta ollut hyötyä arjessasi?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Kuvio 12. ”Näkyvätkö ryhmässä opitut asiat arjessanne tällä hetkellä?”

M = keskiarvo, SD = keskihajonta

Myös avoimista vastauksista havaitaan Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta olleen monenlaisia muitakin kuin vanhempien mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä. Hyötyjä on tukikeinoihin (taulukko 4), muuhun vuorovaikutuksen ja käyttäytymisen tukemiseen (taulukko 5), saatuihin tietoihin ja asiantuntijan näkökulmaan (taulukko 6), tunteisiin ja suhtautumiseen (taulukko 7), vertaistukeen (taulukko 8), lapseen liittyviin positiivisiin muutoksiin (taulukko 9) sekä ihmisten kohtaamiseen (taulukko 10) liittyen. Taulukossa 4 esitetään puheen ja kommunikaation tukikeinoihin liittyvät ryhmäinterventiosta saadut hyödyt. Monilla vanhemmilla on intervention myötä tullut käyttöön uusia keinoja tukea lapsensa kommunikaatiota ja kielenkehitystä. Muutamilla vanhemmilla jo aiemmasta tutun keinon käyttäminen on lisääntynyt ryhmäintervention myötä. Osalla vanhemmista jonkin omalle perheelle tarpeettomana koetun tukikeinon käyttö on vähentynyt intervention seurauksena. Osa vanhemmista koki myös saaneensa ryhmäintervention myötä lisää itsevarmuutta tukikeinojen käyttöön, ja yksi vanhempi oivalsi tukikeinojen merkityksen erityisesti haastavissa tilanteissa.

Taulukko 2. Puheen ja kommunikaation tukikeinoihin liittyvät hyödyt

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Aiemmasta tutun keinojen käytön kehittyminen ja/tai lisääntyminen (3)	Katsekontaktin hyödyntäminen lisääntynyt	1	"Mä oon alkanu tekemään sitä, ku mä oon huomannu sen kaikista tehokkaimmaks keinoks lapsen kanssa, että mä pyydän häntä katsomaan mun naamaa ja mun silmiini sillon, kun ne vaikuttaa siltä, että nyt ei mee viesti perille."
	Kuvien käyttö kehittynyt ja/tai lisääntynyt	1	"Ollaan enemmän huomioitu (lasta). Just tavoilla niiku, et näytetty enemmän vielä näitä kuvia ja kaikkea."
	Viittomien käyttö kehittynyt	1	"Ehkä niitten niiku vahvistaminen, esimerkiksi noitten viittomien käyttäminen."
Uusia keinoja tullut käyttöön (15)	Uusia keinoja tullut käyttöön (määrittelemätön)	3	"No on lisääntynyt niit keinoja."
	Piirtäminen tullut uutena	3	"Olin yrittänyt käyttää kuvia mut ne ei kauheen hyvin toiminu ja se ryhmä tarjos tarjosi mulle semmosen oivalluksen, et mä voin todellaki piirtää kuvan niiku lennosta ja tajusin, et täähä toimii paljon paremmin meillä."
	Alkanut sanoittamaan lapselle	2	"Mä yritän myös hänelle niiku kertoo sen, että nyt sinä olet väsynyt ja siksi sinä kiukuttelet tai sillai, et hänen puolesta myös sanottaa sitä hänen omaa toimintaa."
	Viittomat tulleet uutena	2	"Harjoittelen viittomia ja niiden arkeenottoa."
	Kuvat tulleet uutena	1	"No ne kuvat, kuvat tietysti."
	Lapsen kanssa käytetyn kielen monipuolistaminen	1	"Mää oon myös alkanu käyttämään paljon laajemmin erilaisia sanoja ja niiku laajentamaan sitä sanavarastoa."
	Päivän tapahtumien kertaaminen lapsen kanssa tullut uutena	1	"No me on nyt ainaki ruvettu tämmöst, kurssin jälkee alettu harrastaa tällästä niiku päivän kertaamista, et käydään sitä päivää vähä läpi niiku sit iltasi viel yhdessä."
	Saanut nukkumistilanteisiin keinoja	1	"Toki nyt vaik siihe nukkumatilanteeseen voi olla, et siinä kohtaa niiku olen löytäny jotain keinoja enemmän."
	Viikkokalenteri otettu käyttöön	1	"Sitte ollaan pyritty ottaa sellanen viikkokalenteri siihen."
	Keinojen yksilöllistäminen (1)	Oivallus, että tukikeinot tulee valita yksilöllisesti	1
Tieto mahdollisista keinoista ja/tai tavoista hyödyntää niitä lisääntynyt (8)	Tieto mahdollisista keinoista lisääntynyt	6	"No ehkä just sillee, et mä sain sieltä hyviä vinkkejä, ja muiltakin, et mitä he on ite kokeillu lastensa kanssa ja mikä on heille toiminu, ja et oli kiva niiku kuulla et vois iteki kokeilla eri tapoja, mitä itellä on tullu mielee."
	Keinojen käytännön sovellusvinkeistä hyötyä	1	"Tiedollist sisältöä oli riittävästi, mut ehkä se tärkein oli siinä, et siin oli asiantuntijoiden kans niiku mahdollista keskustella siitä, et miten näit voi niiku soveltaa."
	Osa paremmin opittujen keinojen avulla itse kertoa asioita lapselle	1	"Mä ehkä opin paremmin keinoja, jolla mä voin kertoa hänelle, mitä mä haluan."
Keinojen käytön vähäisyys ja/tai vähentyminen (6)	Omalle perheelle vähemmän tarpeellisten keinojen käytön vähentyminen / lopettaminen	6	"Ehkä vähän vähemmän ku aikasemmin, kun, kun sit, ennen ku, tota hän kommunikoi puheella, nii sillon tuli enemmän käytetty tukiviittomia."
Muut keinoihin liittyvät hyödyt (3)	Tukikeinojen kokeiluun tullut lisää itsevarmuutta	2	"No oon vähän nyt siit ainaki saanu semmosta itsevarmuutta niiku yrittää."
	Oivaltanut kuvien merkityksen vaikeissa tilanteissa	1	"Nyt on niiku tajunnu sen niiku, esimerkiks just sen kuvien merkityksen."

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Kuten taulukosta 5 nähdään, muita kuin varsinaisiin tukikeinoihin liittyviä lapsen vuorovaikutuksen ja käyttäytymisen tukemista edistäviä hyötyjä vanhemmat havaitsivat myös runsaasti. Osa vanhemmista on kokenut, että he osaavat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä aiempaa paremmin ennaltaehkäistä vaikeiden tilanteiden syntymistä, paremmin tukea lasta kuormittavissa tilanteissa sekä käydä vaikeita tilanteita läpi jälkeenpäin aiempaa rakentavammin. Yksi vanhemmista koki, että vuorovaikutuksen haasteet olivat supistaneet sosiaalista elämää, mutta ryhmäintervention myötä hän on aiempaa enemmän rohkaistunut lähtemään lapsensa kanssa sosiaalisiin tilanteisiin. Vanhemmat saivat myös lapsen tukemista edistäviä oivalluksia. Muun muassa useampi vanhempi oivalsi intervention myötä, että ylipäätään voi kommunikoida muullakin tavalla kuin puheella. Osa vanhemmista on oivaltanut, että on tärkeää miettiä, mitä asioita on vaikeiden tilanteiden syntymisen taustalla ja yksi vanhemmista oivalsi vireystilan vaikutuksen tilanteisiin. Eräs vanhempi kertoo myös oivaltaneensa, että pienellekin lapselle on hyödyllistä selittää asioita.

Taulukko 3. *Muuhun lapsen vuorovaikutuksen ja/tai käyttäytymisen tukemiseen liittyvät hyödyt*

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Muu lapsen tukeminen kohentunut (15)	Jaksaa ja/tai osaa käydä vaikeita tilanteita läpi rakentavammin	2	"Mä oon saanu siihenki niit keinoja, et miten sitä tilannet purkaa ja niin, et se ei jäis hänelle sellaseks -- et hän ei turhautuis."
	Kannustaminen ja/tai kehuminen lisääntynyt	2	"Ja mä ehkä yritän kannustaa niinku enemmän myös siihen, että hän sais sanottua sen, mitä hän yrittää sanoo."
	Kyky tukea lasta vaikeissa tilanteissa on kohentunut	2	"On muuttunut paremmaksi koko ajan -- uskosin, että tuommosella ryhmällä on kyllä ollu vaikutusta siihen."
	Osaa paremmin ehkäistä vaikeiden tilanteiden syntymistä	2	"Ehkä niinkun osaan paremmin niinku ennaltaehkäistä niiden vaikeiden tilanteiden syntymistä."
	Ennakointi ja varautuminen lisääntynyt	1	"Sellasella ennakoinnilla ja varautumisella ehkä paremmin osaa tulkita niit lapsen sellasii niinkun hiljaisia signaaleja."
	Harjoittelee enemmän leikin kautta	1	"Ehkä leikin kautta enemmän ottaa niit harjoituksii."
	Lapsen kommunikaation tulkaaminen muille lisääntynyt	1	"Toistan, jos joku ei ymmärrä lasta, ni toistan, mitä se sanoo."
	Rohkaistuu paremmin lähtemään lapsen kanssa sosiaalisiin tilanteisiin	1	"Mä ehkä voisin niinku entistä rohkeemmin ni hänen kanssa lähteä, osittain ne niinku vuorovaikutuksen haasteet on vähän niinku kutistanu sitä elämää."
	Sanoittaa lapselle lapsen tunteita ja/tai toimintaa	1	"Mä oon alkanu sen lisäksi, et mä yritän nähdä sen tilanteen, ni mä yritän myös hänelle niinkö kertoo sen, et nyt sinä olet väsynyt."
Lapsen tukemista edistävät oivallukset (13)	Välttää vaatimasta lapselta liikoja ja keskittyy enemmän tukemaan tämänhetkistä kehitystasoa	1	"Et koittaa ymmärtää sitä ja niiku tukee sitä sen tän hetkis, tota, kielellist kehitystä, eikä oo niiku myöskään vaatii liikaa sitte."
	Yrittämisen mallintamisesta hyötyä	1	"Malli siitä yrityksestä ratkaista ristiriidat ja ongelmat ja kaikki, niin se malli siitä yrityksestä rakentuu siihen lapseen."
	Oivallus, että voi kommunikoida muullakin tavalla kuin puheella	4	"Ei keskity enää niin paljon pelkkään puheeseen."
	Oivaltanut vaikeiden tilanteiden taustasyiden pohtimisen ja ymmärtämisen tärkeyden	2	"Ehkä sellanen et yrittää asettuu sen lapsen asemaan ja yrittää oikeesti sitä kautta miettii, et mikä se harmituksen aihe tai se on ni."
	Oivallus vireystilan vaikutuksesta tilanteisiin	1	"Ymmärtää, et et jos se vireystila on jotai muuta ku hyvä, ni tavallaa niin niin sit ei välttämät tuu mitää - se on ihan ok."
	Oivallus, että pienellekin lapselle on hyödyllistä selittää asioita	1	"Se kohta voi laueta niinku sillä, et niinku selittää sen asian, et tonikänen laps voi niinku aika monimutkasiaki juttuja vaan yhtäkkiä niinku ymmärtää."
	Oivallus, että sosiaalisia taitoja voi harjoitella jopa ilman puhetta	1	"On mahdollista niinku kehittää sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta ilman puhetta myös."
	Oivallus, että vuorovaikutustakin on mahdollista harjoitella	1	"Että sitä vuorovaikutusta vaan niinku ruppee niinku harjoittelemaan vaan eri tavoilla, et silleenki voi tehdä."
	Vuorovaikutuksen tärkeys korostunut ryhmän myötä	1	"Nimenomaan se vuorovaikutuksen tärkeys, se on terottunu mulle kyllä siel ryhmässä."
Ymmärrys lisääntynyt siitä, miten lasta, jolla on kielihäiriö, voidaan tukea	1	"Ymmärrän sen, et mistä kielihäiriö johtuu, ja mitä sille voi niinku tehdä."	
Ymmärtää paremmin sen, miten tai miksi vuorovaikutus toimii ja ei toimi	1	"Ymmärrys, et miten se vuorovaikutus niinku toimii tai ei toimi."	

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Vanhempien Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saamia tietohyötyjä ja muuhun asiantuntijoiden antamaan tukeen liittyviä hyötyjä on koottu taulukkoon 6. Moni vanhempi koki teorian tiedon saamisen ja asiantuntijoiden antaman tuen yleisesti hyödylliseksi. Tieto tyypillisestä kielenkehityksestä koettiin hyödylliseksi, mutta myös tieto epätyypillisestä kielenkehityksestä ja kielenkehityksen haasteista oli hyödyllistä. Muita hyödyllisiä tietoja vanhemmat saivat muun muassa lasten yksilöllisyydestä ja erilaisista kommunikointitavoista. Jossakin haastattelussa nousi esiin myös asiantuntijoilta saadun palautteen merkityksellisyys.

Taulukko 4. *Tietohyödyt ja muu asiantuntijoiden antama tuki*

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Ohjaajien antama ammatillinen näkökulma ja teorian tieto yleisesti (8)	Ohjaajien antama ammatillinen näkökulma sekä teorian tieto ja/tai vinkit olivat hyödyllisiä	8	"Teräviä havaintoja ja tärkeitä asiantuntijatietoja."
	Tieto tyypillisestä kommunikaation ja/tai kielenkehityksestä (11)	5	"Oli kiva kuulla -- mikä on niinku normaalia."
Tieto epätyypillisestä kielenkehityksestä ja haasteista (5)	Oppi, miten kielenkehitysvaiheet tyypillisesti etenevät	4	"Mitä niiku se luonnollinen variaatio siin oli, nii se oli mulle ainaki uutta."
	Oppi tyypilliseenkin puheen- tai kielenkehitykseen kuuluvasta yksilöllisyydestä ja luonnollisesta variaatiosta	2	"Nii ja sit just sitä, että kun tietää niiku, missä rungossa se kielenkehitys menee, nii sitte jollai taval ymmärtää, että se menee sitä samaa polkuu, mut menee vaa nii paljo hitaammi ku muilla. "
	Tieto siitä, että kielenkehitysvaiheet tapahtuvat tietyssä järjestyksessä, vaikka kehitysviivettä olisikin	2	"Opin sen, että kuinka tavallista on kielenkehityksen viivästymät."
Muut tietohyödyt (6)	Oppi sen, että kielenkehityksen viive ja häiriöt ovat niin yleisiä	1	"No sen mä opin siis, et mitä kaikkee, kun oli tää kielellinen kehitys, et mitä aistihäiriöitä voi olla -- mitkä niinku tää autismikirjo just voi aiheuttaa."
	Oppi autismitietoon liittyvistä aistihäiriöistä	1	"Sen et niillä on niinku sellanen tavallaan niinku yhteys niihin käytösoireisiin."
	Oppi kielihäiriöiden moninaisista taustoista	1	"Sitä, että kielihäiriön taustalla on monia selittäviä tekijöitä."
Muut tietohyödyt (6)	Asiantuntijoilta sai välitöntä palautetta	1	"Et meillä tää on ollu hankalaa, ja saada sitä niinku välitöntä palautetta niinku niiltä asiantuntijoilta."
	Oppi eri kommunikointitavoista	1	"Sain tietoo eri kommunikointityyleistä."
	Oppi lasten erilaisuudesta ja yksilöllisyydestä	1	"Sit tietty se, et mitä siel kurssil opittiin, et miten erilaisia lapset kaikki on."
	Saivat tietoa ja taitoa siihen, miten kulkea oman lapsen kanssa eteenpäin	1	"Tietoa ja taitoa siihen, miten kulkea oman lapsen kanssa eteenpäin."
	Tieto on auttanut seuraamaan muiden sisarusten kehitystä paremmin	1	"Se on ollu sillai lohduttavaa, ku on tienny sit vähä enemmän ja on voinu häntä (lapsen sisarusta) sit seurata eri tavalla."
Tieto sosiaalisten taitojen harjoittelusta ilman puhetta	1	"On mahdollista niinku kehittää sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta ilman puhetta myös."	

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio sai aikaan myös monia tunteisiin ja suhtautumiseen liittyviä hyötyjä (taulukko 7). Esimerkiksi moni vanhempi koki, että heidän kärsivällisyytensä on lisääntynyt intervention myötä. Vanhemmat raportoivat saaneensa ryhmätapaamisista lohtua ja tukea sekä kokeneensa ryhmän voimaannuttavana ja hyvää mieltä tuottavana. Yksi vanhempi koki myös oman turhautumisensa vähentyneen, kun hän ymmärtää nyt paremmin lapsensa haasteiden taustasyitä. Ryhmän raportoitiin lisänneen vanhemman armollisuutta itseään kohtaan ja antaneen apua vanhemman omien tunteiden käsittelyyn. Viisi vanhempaa kertoi intervention myötä rentoutuneensa lapsensa haasteiden suhteen ja huolestuneisuuden tai suorittamisen näin ollen vähentyneen. Yksi vanhempi kertoi myös oivaltaneensa, ettei kielihäiriö ole vanhemman syytä. Lisäksi yksi vanhempi raportoi ryhmätapaamisten lisänneen avoimuutta sellaiselle ajatukselle, ettei vanhempi itse ollutkaan vielä ymmärtänyt ihan kaikkea, sillä vanhemman mielestä ryhmä tehtiin sellaisella tavalla, joka lisäsi tätä avoimuutta.

Taulukko 5. *Tunteisiin ja suhtautumiseen liittyvät hyödyt*

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Tunnehyöty (25)	Vanhemman kärsivällisyys on lisääntynyt	5	"Mä oon muuttunu ainaki kärsivällisemmäks."
	Saanut lohtua	3	"Se on ollu sillai lohduttavaa, ku on tienny sit vähä enemmän."
	Ryhmä auttanut jaksamisessa	2	"Siit oli mul niinku jaksamisenki ja kaiken muun kannalt hyötyy."
	Ryhmä oli voimaannuttava	2	"Semmonen voimaannuttava tai semmonen ajatuksii tuova."
	Ryhmä tuotti hyvää mieltä	2	"Hyvä fiilis siitä jäi."
	Sai näkemään asioita uudelta kannalta	2	"Sai ajattelemaan ja näkemään arjessa semmosta, mitä kuvitteli jo tietävänsä ja nähneensä, mutta ei ollutkaan."
	Elämä on rauhoittunut	1	"Kyl must tuntuu, et meil on niinku rauhoittunu."
	Ovat saaneet varmuutta siitä, että tekevät asioita oikein	1	"Varmemmaks tuli olo, et tehää oikein."
	Ryhmä lisäsi armollisuutta itseä kohtaan	1	"No ehkä se armollisuus ittee kohtaan on tullu tavallaan, et ei - ainaki se on lisääntyny - et ei voi niinku vaatii liikaa."
	Ryhmä lisäsi avoimuutta sille, ettei ollutkaan ymmärtänyt ihan kaikkea	1	"Se ryhmä tehtiin niinku sellasella tavalla, et se lisäsi sitä niinku avoimuutta sitä kohtaan, että vielä voi kokeilla jotakin ja vielä voi tehdä vähän eri tavalla."
	Sai apua omien tunteiden käsittelyyn	1	"Se, et mitä tunteita se itsessä herättää -- se oli hyvä se, et mitä keinoja mulla itsellä voi olla asioiden ratkaisemiseen."
	Sai tukea	1	"Mä sain sielt tukee."
	Tieto siitä, ettei oma huoli ole ollut aiheutonta	1	"Seki, että huomaa, ettei ollu sillon turhaa huolissaan, et oli ihan selkeesti hänel oli jäljessä."
Vanhemman suhtautuminen lapsen haasteita kohtaan muuttunut (10)	Vanhemman turhautuminen vähentynyt taustasyiden ymmärryksen myötä	1	"Ollaan päästy sen niinku turhautumisen yli, et miks nää niinku tällaset sosiaaliset tilanteet muuttuu niinku katastrofiks, ku on tavallaan niinku se tiedos, et siel on hänen niinku väsymystä, kommunikaatiovaikeutta."
	Ymmärrys, että on hakenut apua oikeaan aikaan	1	"Mä oon hakenu apua jo ennen tota ryhmää ni oikea-aikaisesti."
	Vanhempi rentoutunut lapsen haasteiden suhteen, mikä vähentänyt suorittamista ja/tai huolestuneisuutta	5	"Se osittai niinku rauhoitti niinku huolestuneisuutta mut sit myös toi siihe sellast luottamusta."
	Oivallus, että omalla lapsella voi olla muitakin haasteita	2	"Mä en enää ajatellu nii, että ku tää puhe vaan tulis, nii kaikki korjaantuu, vaa et vaik ois puhe, nii meil saattais olla tietyt haasteet."
	Motivoitunut pääsemään haasteiden alkujuurille ja ymmärtämään niitä sitä kautta	1	"Ehkä se, mitä mä täl hetkel kelaan on se, et mä meenkin näitten kaikkien alkujuurille."
Oivallus siitä, että kielihäiriö ei ole vanhemman syytä	1	"Se (kielihäiriö) ei oo niinku vanhemman vika."	
Ymmärryksen myötä oppi käsittelemään lapsen turhautumista	1	"Ei se lapsestakaan ole kivaa, kun ei tule ymmärretyksi."	

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Vanhempien haastatteluissa esiin nousseet, Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saadut vertaistukeen liittyvät hyödyt esitetään taulukossa 8. Vertaistuen yleisesti koki hyödylliseksi 9 vanhempaa. Ryhmäinterventio mahdollisti sen, että vanhemmat oppivat toisiltaan monia hyödyllisiä käytännön vinkkejä. Vanhemmat kokivat tärkeäksi sen, että pystyivät samaistumaan toistensa kokemuksiin ja sen, että saivat jakaa kokemuksia keskenään. Kun vanhemmat saivat kuulla, että muillakin on samantapaisia haasteita kuin omalla perheellä, se vähensi vanhempien yksinäisyyden kokemusta. Muiden perheiden tilanteista kuuleminen antoi myös perspektiiviä, minkä osa vanhemmista koki helpottavaksi. Jopa kuusi vanhempaa raportoi oivaltaneensa, ettei oman perheen tilanne ehkä olekaan niin vaikea. Yksi vanhempi kertoi myös hyötyneensä erityisesti muilta vanhemmilta saaduista kehuista ja kannustuksesta.

Taulukko 6. Ryhmäinterventiosta saatuun vertaistukeen liittyvät hyödyt

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Vertaistuki yleisesti (9)	Vertaistuki (määrittelemätön)	9	"Ennen kaikkea mä tykkäsin siitä niinku vertaistuellisesta näkökulmasta."
Muiden kokemuksista oppiminen (4)	Muilta ryhmäläisiltä sai käytännön vinkkejä	3	"Varsinki just niilt muilt perheilt niiku niit vinkkei, et miten sit voi käyttää kuvia."
	Vertaistuen kautta oppinut asioita, joita ei välttämättä oppikirjasta opita	1	"Vertaistuki ja sitte näist niinku, et on kerrottu et mikä on toiminu heillä ni ollaan kokeiltu ja on kyllä toiminu meilläki, ni ni ei näit välttämättä oppikirjassa opita."
Oivallus, että joku asia voi olla omassa perheessä ja/tai tilanteessa paremmin, kuin jollain toisella (9)	Oivallus, että oman lapsen ja/tai perheen tilanne ei ehkä olekaan niin vaikea	6	"On ollut siitä (hyötyä) et itsellä on asiat oikeestaan aika hyvin."
	Perheiden erilaiset tilanteet toivat perspektiiviä, joka helpotti	2	"Seki tavallaa just se mittakaava ja perspektiivi -- ja tajuaa, et mejän todellisuudet on kovin erilaisii -- ja seki on tavallaan valinta, et miten niihin suhtautuu."
	Havaitsi, ettei koe häpeää lapsensa haasteista, kuten ehkä joku muu voisi	1	"Mulle oli niiku iso juttu huomata, et mul ei oo sellasta (häpeää omasta lapsesta)."
Vuorovaikutus vertaisten kanssa koettu tärkeäksi (8)	Pääsi kuulemaan muiden tilanteista ja/tai kokemuksista	5	"Vuorovaikutus oli jotenki tosi luontevaa ja sellast niiku matalal kynnyksel pystyttii puhumaa jopa niiku haastavistaki asioista."
	Kokemus, että olivat ryhmäläisten kanssa samalla aaltopituudella	2	"Sen, et se niiku se porukka ketä meit oli siin kurssilla, ni oli jotenki tosi helposti lähestyttävää kaikki."
	Keskustelut vertaisten kanssa hyödyllisiä	1	"Mää mietin usein niitä semmosia keskusteluja, mitä siellä oli -- ja sitte nää vertaiskokemukset aina putkahtelee jossain tilanteissa mieleen."
Tunne, ettei ole yksin (5)	Tieto siitä, ettei ole ainoa vanhempi, jonka lapsella on tällaisia haasteita	5	"Et me ei olla tota niinku ainoita, jonka lapsella on haasteita."
Tilanteiden samankaltaisuus koettu tärkeäksi / hyödylliseksi (1)	Lapset olivat riittävän samankaltaisia	1	"Kyl ne lapset niinku erilaisii on, mut jotenki niinku riittävän samankaltaisia."
Muilta vanhemmilta saadut kehuja ja kannustukset koettu tärkeiksi (1)	Muilta vanhemmilta saaduista kehuista ja kannustuksesta hyötyä	1	"Mä sain mielestäni aika paljon niinku kehuja ja semmost kannustusta niinku muilta vanhemmilta, ja se tuntu tosi hyvält, koska sitä ei juurikaan muualta tuu."

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Kuten taulukosta 9 nähdään, havaitsimme aineistossamme myös joitakin Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä tulleita lapsen liittyviä positiivisia muutoksia. Mainintoja oli siitä, että lapsi on muuttunut kielellisesti aktiivisemmaksi ja siitä, että vanhemman ja lapsen välinen kommunikointi tai vuorovaikutus on parantunut.

Taulukko 7. *Lapsen liittyvät positiiviset muutokset*

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Lapsi on muuttunut kielellisesti aktiivisemmaksi (2)	Lapsi alkanut vitsailla	1	"Mä huomasin, et tän ryhmäjutun aikana on tapahtunu niinku sellanen, et tää lapsi on alkanu niinku vitsailemaan. Hän yhdistelee sanoja sanoiksi, joita ei voi olla olemassakaan."
	Lapsi on alkanut ryhmän myötä haluta enemmän keskustelutilanteita	1	"Hän on alkanut haluta enemmän sellasia niinku seurustelutilanteita -- hänelle on tullut sellanen uus tapa -- et hän halua istua, iltasadulla hän normaalisti istuu kasvot pois päin, mut hän halua istua kasvot muhun päin ja sit hän yrittää keksiä juttuja, ja että voitais jutella."
Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus ja/tai kommunikointi on kohentunut (4)	Keskinäinen kommunikointi ja/tai vuorovaikutus on kohentunut	2	"Koen kyllä ymmärtäväni häntä nytten paljon paremmin, ku ennen ja hän osaa sanoittaa aika hyvin, jos joku on väärin."
	Vaikeat tilanteet lapsen kanssa helpottuneet	2	"Kun enemmän niinku ajattelee, et miten se lapsi sen kokee, ni sit osaa niinku paremmin myös tukea niis tilanteissa."

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

Yhtenä tärkeänä teemana vanhempien haastatteluissa nousi esiin ihmisten kohtaamisen merkityksellisyys. Tähän liittyvät teemat on koottu taulukkoon 10. Kuusi vanhempaa on nostonut esiin aidon avautumisen ja kokemusten jakamisen mahdollisuuden turvallisessa ilmapiirissä. Sekä ammattilaisten ja vertaisten kohtaaminen nousi merkitykselliseksi asiaksi Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiossa.

Taulukko 8. *Ihmisten kohtaamisen merkityksellisyys*

Yläteema	Alateema	f	Aineistolainaus
Vuorovaikutus ryhmäläisten ja asiantuntijoiden kesken koettu hyödylliseksi (11)	Aito avautumisen ja kokemusten jakamisen mahdollisuus turvallisessa ja/tai ymmärtävässä ilmapiirissä	6	"Siellä onneks oli sellasii vanhempii, jotka puhu oikeesti avoimesti -- ja koki ittensä vapautuneeks jotenki, et sai puhua oikeesti ja sä sait oikeesti itkee."
	Vertaisten ja/tai asiantuntijoiden kohtaaminen	3	"Oli kiva tavata muita, jotka oli samas tilanteessa ja myöski oli kiva sit tavallaan tavata näitä tulevii ammattilaisii."
	Pysähtymishetki ja/tai sosiaalinen hetki ihan vain vanhempia varten	2	"He oli vaan niiku, se se hetki oli näitä ihmisiä ja meitä varten, ketkä sinne sitten tuli tulimme."

f = frekvenssi, kuinka moni vanhempi on maininnut alateeman

3.4 Kokonaiskuva tuloksista

Vanhempien mentalisaatiotaitojen koheneminen Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä näkyi sekä määrällisessä että laadullisessa aineistossa. Likert-asteikollinen kysymys ”Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?” (kuvio 1) osoitti, että vanhempien mentalisaatiotaidot olivat kohentuneet ryhmäintervention myötä tilastollisesti merkitsevästi. Kahdesta yksittäisestä Likert-asteikollisesta kysymyksestä saatiin myös tietoa siitä, että vanhempien ymmärrys lapsensa haasteita

kohtaan lisääntyi intervention myötä (kuviot 13 ja 14), mikä saattaa viitata osaltaan myös mentalisaatiotaitojen kohenemiseen. Mentalisaatiotaitojen koheneminen näkyi selvästi ja monipuolisesti myös avoimien vastausten perusteella tehdyissä teemoitteluissa. Teemoitteluista nähdään, että moni vanhempi kykenee ryhmäintervention myötä asettumaan aiempaa paremmin lapsensa asemaan, tulkitsemaan paremmin lapsensa kommunikaatiota ja tunteita sekä ymmärtämään paremmin lapsensa haasteita. Vanhempien haastatteluissa esiin nousseissa teemoissa näkyvät myös monet vanhempien saamat mentalisaatioon liittyvät oivallukset, esimerkiksi ”oivallus siitä, että kaikkein tärkeintä on, että lapsi tulee kuulluksi” ja ”oivallus, että lapsi tarvitsee aikaa asioiden prosessointiin”.

Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta näyttäisi olleen vanhemmille monipuolisesti myös muita kuin mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä. Likert -asteikollisista kysymyksistä havaitaan muun muassa, että vanhemmat ovat oppineet ryhmäintervention aikana tyypillisestä kielenkehityksestä sekä kommunikointia ja käyttäytymistä tukevista keinoista (kuviot 11 ja 12). Tulokset Likert-asteikollisista kysymyksistä osoittivat myös, että vanhemmat kokivat saaneensa keskimäärin melko paljon hyötyä ryhmässä käsitellyistä tukikeinoista sekä saadun tiedon tyypillisestä kielenkehityksestä näkyvän arjessa niin ikään melko paljon (kuviot 16 ja 17). Ryhmässä opittujen asioiden näkyminen arjessa arvioitiin seurantahaastattelussa Likert-asteikon arvojen ”Siltä väliltä” ja ”Melko paljon” puoliväliin (kuvio 18). Kaikki 14 vastaajaa raportoivat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta opittujen asioiden näkyvän arjessa enemmän kuin ”hiukan”. Ryhmäinterventiosta saaduilla hyödyillä havaitaan siten olleen pysyvyyttä kolmen kuukauden päähän intervention päättymisen jälkeen sekä opittujen asioiden siirtyneen keskinkertaisesti / melko hyvin myös perheiden arkeen. Vanhemmat kokivat keskimäärin intervention yleisesti hyödylliseksi (kuvio 15).

Joissakin Likert-asteikollisissa kysymyksissä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä muutoksia, vaikka pieniä muutoksia olikin havaittavissa positiiviseen suuntaan. Tällaisia kysymyksiä olivat esimerkiksi ”Kuinka huolissaan olet lapsesi sosiaalisista taidoista?” (kuvio 2) ja ”Kuinka paljon osaat tukea lapsesi kommunikointia ja käyttäytymistä arjessa?” (kuvio 4). Likert-asteikollisissa kysymyksissä oli myös sellaisia, joissa muutosta havaittiin negatiiviseen suuntaan tai eri suuntiin eri haastattelukerroilla, mutta näissäkään muutokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Tällaisia kysymyksiä olivat esimerkiksi ”Kuinka huolissaan olet lapsesi kielellisistä taidoista?” (kuvio 8) ja ”Koetko vanhemmuuden stressaavana?” (kuvio 10).

Myös avoimista vastauksista havaittiin Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta olleen vanhemmille monipuolisesti erilaisia hyötyjä. Vanhemmat esimerkiksi saivat monenlaisia uusia

keinoja lapsensa kielen- ja kommunikaation kehityksen sekä käyttäytymisen tukemiseen. He saivat myös hyödyllisiä tietoja asiantuntijoilta, esimerkiksi oppivat kielenkehityksen häiriöiden yhteydestä käytösoireisiin. Teemoitteluista havaittiin monia vanhempien saamia tunne- ja suhtautumishyötyjä. Moni vanhempi esimerkiksi koki oman kärsivällisyytensä lisääntyneen intervention myötä ja suhtautuvansa nyt rennommin lapsensa haasteisiin. Ryhmäintervention mahdollistama vertaistuki koettiin myös erittäin merkitykselliseksi. Vertaistuki auttoi havaitsemaan, ettei vanhempi ole yksin omien haasteidensa kanssa, vaan on muitakin, joiden perheessä on samankaltainen tilanne. Vanhemmat saivat toistensa kokemusten kuulemisesta myös perspektiiviä, jonka kokivat helpottavan itseään. Lisäksi vanhemmat raportoivat muutamia interventiota tulleita lapseen liittyviä positiivisia muutoksia, esimerkiksi vaikeat tilanteet lapsen kanssa olivat helpottuneet tai lapsi oli alkanut haluta enemmän keskustelutilanteita.

Vanhemmat arvioivat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiota arvosanalla 4–10. Keskiarvo näistä arvioista oli 8,96, eli hyvin lähellä kiitettävää arvosanaa. Avoimissa vastauksissa monet vanhemmat tuovat esiin sitä, että ryhmätapaamiset olivat heille erittäin antoisia ja merkityksellisiä. He tuovat esiin myös toiveen vastaavien ryhmien järjestämisestä jatkossakin. Seurantahaastattelussa avoimissa vastauksissa lähes kaikki vanhemmat kertovat intervention näkyvän edelleen perheensä arjessa. Esimerkiksi puheen ja kommunikaation tukikeinoja käytetään sekä lapsen asemaan pyritään asettumaan enemmän kuin ennen interventiota. Yksi vanhempi kertoo, että interventiota on jäänyt tausta-ajatuksiksi arkeen jokaisen yksittäisen vuorovaikutustilanteen merkityksellisyyden ymmärtäminen. Myös avoimet vastaukset siis osoittavat, että monet Vuorovaikutuksen avaimet -intervention hyödyt ovat säilyneet kolme kuukautta intervention päättymisen jälkeen.

4. Pohdinta

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla oli lapsensa puheen-, kielen- tai kommunikaation kehityksestä huolestuneiden vanhempien mentalisaatiotaitoihin sekä minkälaisia muita vaikutuksia ryhmäinterventiolla oli. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention havaittiin kohentavan vanhempien mentalisaatiotaitoja esimerkiksi niin, että intervention myötä vanhemmat pyrkivät aiempaa enemmän näkemään asioita lapsensa silmin ja pohtivat enemmän lapsensa käytöksen taustalla olevia tekijöitä. Muita tutkimuksessa havaittuja vanhempien ryhmäinterventiosta saamia hyötyjä olivat esimerkiksi tyypillisestä puheen kehityksestä ja puheen- ja kommunikaation tukikeinoista oppiminen sekä niiden käyttöönotto perheen arjessa. Vertaistuen saaminen nousi myös tärkeäksi teemaksi Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention hyötyjä tarkasteltaessa. Muiden vanhempien kohtaaminen ja heidän kanssaan keskustelu koettiin antoisaksi. Se vähensi yksinäisyyden kokemusta ja antoi perspektiiviä oman perheen ongelmiin. Vanhemmat saivat toisiltaan myös konkreettisia vinkkejä, miten tukea lastaan ja miten selvitä erilaisista tilanteista lapsensa kanssa.

Vanhempien mentalisaatiotaitoja on tuettu aiemmin tuloksellisesti esimerkiksi autismikirjon lasten vanhemmilla (Enav ym., 2019; Frolli ym., 2021). Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla voidaan tukea erityisesti puheen-, kielen- ja kommunikaation kehityksen riskilasten vanhempien mentalisaatiotaitoja ja sitä kautta tukea heidän vanhemmuuttaan. Aiemman tutkimuksen perusteella voidaan ajatella, että tukemalla kielenkehityksen riskilasten vanhempien mentalisaatiotaitoja voitaisiin saada aikaan paremmat edellytykset lapsen ja vanhemman väliseen laadukkaaseen kommunikaatioon sekä monipuolisia hyötyjä lasten kehitykseen ja hyvinvointiin sekä kielenkehityksen tukemiseen (Laranjo & Bernier, 2013; Lieneman ym., 2017; Lindblom ym., 2022; Meins ym., 2003; Schechter ym., 2006; Shai ym., 2022; Taumoepeau & Ruffman, 2006). Pro gradu -tutkielmamme tulokset osoittavat, että vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus sekä vanhempien taidot tukea lapsensa kielenkehitystä ovat kohentuneet vanhempien mentalisaatiotaitojen kohennuttua Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä ja ovat siten linjassa aiemman tutkimuksen kanssa.

Myös muita Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saatuja hyötyjä on havaittu aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa. Kielen- ja kommunikaation kehityksen tukikeinoja on opetettu vanhemmille onnistuneesti ryhmäinterventiosta esimerkiksi Martikaisen ja Surakan (2024) tutkimuksessa. Ryhmäinterventioista on saatu myös monipuolisia vertaistukeen liittyviä hyötyjä

(Dahan ym., 2022; Mead & MacNeil, 2004; Shilling ym., 2013) sekä vanhempien tunteisiin liittyviä hyötyjä (Eronen, 2020). Voidaan siis todeta, että Vuorovaikutuksen avaimet -interventiolla voidaan saada aikaan tuloksia, jotka vastaavat aiempia vanhempien ohjaamisesta saatuja tuloksia.

4.1 Likert-asteikolla mitatuissa vastauksissa havaitut muutokset haastattelukertojen välillä

Likert-asteikollisista kysymyksistä havaittiin sekä mentalisaatiotaitoihin liittyviä, että muita Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saatuja hyötyjä. Likert-asteikollisesta kysymyksestä ”Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?” havaittiin vanhempien mentalisaatiotaitojen kohentumista alku- ja loppuhaastattelun välillä ja edelleen seurantahaastatteluun mennessä. Tilastollisesti merkitsevää muutosta tapahtui alku- ja seurantahaastatteluiden välillä. Vanhemmat eivät olleet saaneet intervention jälkeen muualta sellaista tukea, jonka voitaisiin ajatella kohentaneen heidän mentalisaatiotaitojaan. Vaikuttaa siis siltä, että mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt lisääntyvät vielä intervention päättymisen jälkeenkin ja niillä näyttäisi olleen pysyvyyttä ainakin kolmen kuukauden päähän.

Monissa Likert-asteikollisissa kysymyksissä muutokset eivät saavuttaneet tilastollista merkitsevyyttä. Syynä saattaa olla pieni otoskoko, jonka vuoksi tarvitaan suurempia havaittuja muutoksia muuttujissa, jotta tilastollisesti merkitseviä tuloksia voitaisiin saada. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla on myös voinut olla erilaisia vaikutuksia eri yksilöihin riippuen heidän tilanteistaan ja ominaisuuksistaan. Esimerkiksi osalla vanhemmista stressi on lisääntynyt ja osalla vähentynyt ryhmäintervention myötä. On mahdollista, että osalla vanhemmista stressi on voinut lisääntyä, kun he ovat paremmin havainneet lapsellansa olevat haasteet tai kokeneet neuvojen saamisen tuovan lisää paineita vanhemmuuteen. Toisaalta osalla vanhemmista stressi on voinut vähentyä, kun he ovat huomanneet, ettei oman lapsen haasteet olekaan niin hankalia tai kun ovat saaneet lisää keinoja lapsensa tukemiseen. Eräs vanhempi kuvaili kokemustaan interventiosta saamastaan hyödyistä näin: "On ollut siitä (hyötyä) et itsellä on asiat oikeestaan aika hyvin". Myös uuden tiedon saaminen ja mentalisaatiotaitojen kehittyminen ryhmäintervention myötä on voinut vaikuttaa siihen, miten vanhemmat arvoivat omaa tieto- tai taitotasoaan eri haastattelukerroilla. Jotkut vanhemmat ovat vasta kurssin myötä havainneet, kuinka laajoja ja monipuolisia asioita oman lapsen haasteisiin tai kielenkehityksen tukemiseen liittyy. On siis mahdollista, että alkuhaastattelussa vanhemmat saattoivat arvioida kokemustaan tai osaamistaan ikään kuin eri lähtökohdista kuin loppu- ja seurantahaastatteluissa.

Ainoastaan yhdessä Likert-asteikollisessa kysymyksessä keskimääräiset arvot muuttuivat negatiiviseen suuntaan ajan myötä sekä loppuhaastatteluun että seurantahaastatteluun mennessä.

Vanhempien kokemus läheisyydestä lapsensa kanssa näyttäisi laskeneen hieman ajan myötä, joskaan ei tilastollisesti merkitsevästi. Tässä kysymyksessä ensimmäisessä haastattelussa kaikki vanhemmat vastasivat Likert-asteikon vastausvaihtoehdon 5, eli kokevansa lapsensa kanssa hyvin paljon läheisyyttä ja viihtyvänsä yhdessä. Vastausarvojen nouseminen ajan myötä ei siis olisi ollut mahdollista kattoefektin vuoksi. Vaikkei tämä muutos läheisyyden kokemuksen vähenemisestä saavuttanutkaan tilastollista merkitsevyyttä ja muutokset ovat pieniä, se herättää kuitenkin pohdintaa siitä, voisiko tämän suuntainen muutos mentalisaatiota tukevassa interventiossa kertoa sosiaalisen suotavuuden vinouman (*social desirability bias*) (R. J. Fisher & Katz, 2000) vähenemisestä intervention myötä. Tällöin vanhemmat olisivat alkuhaastattelussa halunneet antaa mahdollisimman hyvän kuvan itsestään vanhempina ja se olisi voinut vääristää tuloksia siihen suuntaan, jonka vanhemmat ajattelivat olevan sosiaalisesti suotavampaa. Interventio, jossa vanhempia autetaan tunnistamaan omia ja toisen tunnetiloja sekä heitä kuunnellaan empaattisesti, voisi mahdollisesti saada aikaan sen, että tällainen vastaustaipumus voisi olla vähäisempää myöhemmissä haastatteluissa. Voidaan myös pohtia, vaikka vanhempien kokemus läheisyydestä ja viihtymisestä lapsensa kanssa vähentyisikin ajan myötä, olisiko se kuitenkin tällaisessa tapauksessa muutosta negatiiviseen suuntaan. Saattaisi olla jopa hyödyllistä, jos vanhemmat Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention myötä oivaltaisivat, ettei lapsen kanssa aina tarvitse olla vain viihtyisää ja mukavaa, vaan myös epämiellyttävät ja negatiivisia tunteita herättävät hetket ovat tavallisia ja kuuluvat vanhemmuuteen. Täydellisyyden tavoittelusta luopuminen voisi vähentää vanhemman kokeman kuormituksen määrää arjessa. Moni vanhempi koki itsensä intervention myötä aiempaa rennommaksi ja olevansa itsellensä armollisempi. Esimerkiksi yksi vanhemmista kuvasi kokemustaan näin: "Mikä ehkä oli semmonen kokonaisteema mun päässä niistä ryhmätapaamisista oli tää että -- voi olla ihan hyvä vanhempi vaikka asiat ei mekkää niiku piti".

4.2 Aineistosta havaittavat mentalisaatiotaitoihin liittyvät hyödyt

Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saatuja mentalisaatiotaitoihin liittyviä hyötyjä havaittiin sekä määrällisestä että laadullisesta aineistosta. Laadullisen aineiston avoimissa vastauksissa esiin nousivat monet vanhempien saamat mentalisaatioon liittyvät oivallukset, esimerkiksi "oivallus siitä, että kaikkein tärkeintä on, että lapsi tulee kuulluksi". Yksi vanhempi oivalsi myös sen, että pienellekin lapselle on ylipäänsä hyödyllistä selittää asioita. Monet intervention myötä saadut oivallukset voivat olla alkusysäyksenä sille, että vanhempi saattaa alkaa tukemaan lapsensa puheen-, kielen- ja kommunikaation kehitystä aiempaa enemmän (Zwitserlood-Nijenhuis ym., 2023). Esimerkiksi vanhempi, joka oivaltaa, että kaikkein tärkeintä on, että lapsi tulee kuulluksi, voi ehkä alkaa käyttää aiempaa enemmän ja rohkeammin eleitä ja muita

kommunikointikeinoja puheen rinnalla lapselle kommunikoidessaan. Kun taas vanhempi, joka oivaltaa, että pienellekin lapselle on hyödyllistä selittää asioita, voi alkaa käyttämään aiempaa enemmän ja monipuolisempaa kieltä lapselle puhuessaan, mikä puolestaan todennäköisesti tukee kielenkehitystä (Song ym., 2014). Vanhempi voi myös alkaa perustelemaan asioita ja kertomaan esimerkiksi tulevista tapahtumista lapselle aiempaa enemmän. Tämä puolestaan voi lisätä lapsen turvallisuuden tunnetta, sillä lapsi voisi ennakoita, mitä seuraavaksi tapahtuu ja mitä häneltä vaaditaan.

4.3 Vanhempien tunnistamat muut interventiosta saadut hyödyt

Vuorovaikutuksen avaimet -interventiosta saatuja muita kuin mentalisaatioon liittyviä hyötyjä voidaan havaita sekä määrällisestä että laadullisesta aineistosta. Yksi tärkeä Likert-asteikollisista kysymyksistä havaittu hyöty oli, että tyypillisestä kielenkehityksestä saadun tiedon ja intervention aikana opittujen asioiden koettiin näkyvän perheiden arjessa vielä seurantahaastattelussakin. Myös avoimista vastauksista havaittiin monien hyötyjen säilyneen seurantahaastatteluun saakka. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäintervention hyödyillä on siis ollut pysyvyyttä vähintään kolmen kuukauden päähän intervention päättymisen jälkeen. Yksi vanhempi raportoi, että tapa, jolla ryhmä järjestettiin, lisäsi hänen avoimuuttaan sille ajatukselle, ettei hän itse ollutkaan vielä ymmärtänyt ihan kaikkea. Tämä vanhemman kokemus saattaa liittyä siihen, että ryhmäintervention tapaamisissa ohjaajat käyttivät tietoisesti mentalisaatiotaitoja ja episteemisen luottamuksen herättämistä kohentaakseen vanhempien mentalisaatiotaitoja sekä auttaakseen myös intervention muiden tavoitteiden saavuttamisessa (Csibra & Gergely, 2009; Fonagy & Allison, 2014). Tämä ohjauksen tapa sekä ryhmäinterventiosta mahdollisesti tapahtunut ryhmäoppiminen ovat saattaneet olla mekanismeja, jotka ovat edistäneet intervention hyötyjen siirtymistä perheiden arkeen ja säilymistä intervention päättymisen jälkeenkin (Campbell ym., 2024; Gallotti & Frith, 2013).

Laadullisen aineiston avoimien vastausten perusteella nähdään muun muassa, että osa vanhemmista kokee intervention myötä osaavansa aiempaa paremmin ennaltaehkäistä vaikeiden tilanteiden syntymistä, tukea lasta kuormittavissa tilanteissa sekä käydä näitä tilanteita jälkeenpäin läpi aiempaa rakentavammin. Useampi vanhempi koki ryhmäintervention auttaneen heitä suhtautumaan rennommin lapsensa haasteisiin. Teemoittelusta nähdään myös, että interventio lisäsi myös yhden vanhemman armollisuutta itseään kohtaan ja auttoi yhtä vanhempaa hänen omien tunteidensa käsittelyssä. Yksi vanhemmista kertoi myös oivaltaneensa, etteivät lapsen kielelliset haasteet ole vanhemman syytä. Voisi ajatella, että tämän kaltaiset oivallukset auttaisivat vanhempaa olemaan paremmalla tuulella sekä kokemaan itsensä rennommaksi ja itsevarmemmaksi, minkä puolestaan

voisi ajatella johtavan aiempaa laadukkaampaan kommunikaatioon lapsen kanssa (Sawyer ym., 2022; Zwitserlood-Nijenhuis ym., 2023). Tämä todennäköisesti tukisi lapsen puheen- kielen- ja kommunikaation kehitystä (Shai ym., 2022). Laadukkaamman kommunikaation lisäksi nämä muutokset voisivat auttaa vanhempaa herättämään lapsessaan episteemistä luottamusta, jolloin lapsi olisi aiempaa vastaanottavaisempi oppimaan uusia asioita vuorovaikutuksessa vanhempansa kanssa (Csibra & Gergely, 2009). Yksi vanhempi kertoi myös, että oli intervention myötä rohkaistunut lähtemään lapsensa kanssa sosiaalisiin tilanteisiin. Tämä voi olla hyödyllistä lapsen puheen-, kielen- ja kommunikaation kehityksen kannalta, sillä sosiaalisissa tilanteissa nämä taidot saavat mahdollisuuden kehittyä.

Tutkimuksemme avoimista vastauksista havaitsimme myös, että osalla vanhemmista jonkin puheen ja kommunikaation tukikeinon käyttö on vähentynyt Vuorovaikutuksen avaimet -intervention seurauksena. Tämä voidaan kuitenkin nähdä interventiosta saatuna hyötynä, sillä vaikuttaisi siltä, että interventio on auttanut vanhempia luopumaan perheelleen tarpeettomista keinoista, jotka vievät turhaan resursseja. Yksi vanhemmista kuvasi kokemustaan näin: "Oon pystynyt siltä niinku luopumaan niiden kuvien käytöstä, et oli niinku sellane, et jos ei se vaan toimi meillä." Turhista tai sopimattomista keinoista luopuminen voi antaa perheelle tilaa siirtyä sopivampiin keinoihin, jotka ovat tehokkaampia lapsen tämänhetkisen kielenkehitysvaiheen tukemisessa.

Avoimista vastauksista emme havainneet kenenkään vanhemman kokeneen Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta olleen heille haittaa. Yksi vanhemmista tosin raportoi aluksi kokeneensa olonsa hieman ulkopuoliseksi, mutta kertoi tilanteen korjaantuneen intervention edetessä. Vastauksissa kävi ilmi myös se, etteivät kaikki vanhemmat saaneet hyötyjä jokaiselta esiin nostettujen hyötyjen osa-alueelta, mutta kaikki vanhemmat kokivat kuitenkin saaneensa jonkinlaista hyötyä ryhmäinterventiosta.

4.4 Tutkimuksen rajoitteet

Alkuhaastattelulomakkeiden suljettuihin kysymyksiin käytetyn Likert-asteikon keskimäinen vastausvaihtoehto ei ollut sanamuodoltaan täysin sama kuin loppu- ja seuranta-haastattelussa käytetty. Sanamuoto oli myös erilainen riippuen siitä, minä vuonna haastateltava oli osallistunut Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventioon. Vaikka sanamuodot voidaankin tulkita merkitykseltään samankaltaisiksi tai osittain päällekkäisiksi, sanamuotojen eroavaisuus on voinut silti vaikuttaa vanhemman tulkintaan vastausvaihtoehdosta ja siten myös hänen vastausvalintaansa. Loppuhaastattelun suljettu kysymys "Koen ymmärtäväni, miksi kommunikointi lapseni kanssa on haastavaa." sisälsi myös taustaoletuksen siitä, että vanhempi kokisi haastatteluhetkellä itsensä ja

lapsensa välisen kommunikoinnin haastavaksi. Haastattelunauhoitteista kävi ilmi, että taustaoletus ei sopinut kaikkien vanhempien kokemuksiin ja täten kysymykseen vastaaminen vanhemman todellisen näkemyksen mukaan oli joillekin vanhemmille mahdotonta käyttäen vain annettuja vastausvaihtoehtoja. Tällaisessa tilanteessa, jouduimme jättämään kyseisen vanhemman vastauksen analyysin ulkopuolelle.

Avoimien haastattelukysymysten kohdalla myös haastattelijan vapaa kommunikointi saattoi osittain vaikuttaa vanhempien sanavalintoihin. Esimerkiksi joskus haastattelija saattoi ehdottaa vanhemmalle sopivaa sanaa, jota hän koki vanhemman hakevan tai tarkoittavan kuvaillessaan kokemustaan. Näin ollen vanhemman avoin vastaus saattoi sisältää sanoja, joita vanhempi ei olisi itse käyttänyt ilman haastattelijan ehdotusta. Huomioitavaa on myös se, että vaikka itse logopedian opiskelijoina tulkitsimme monia logopedian alan termejä niiden tarkkojen määritelmien pohjalta, ryhmäinterventiossa olleet vanhemmat eivät välttämättä ole käyttäneet kaikkia termejä yhtä tietoisesti, vaan ennemmin maallikon näkökulmasta. Esimerkiksi lapsen puheen kehitys saattoi helposti sekoittaa lapsen kielenkehitykseen, joten emme voineet riittävällä varmuudella erotella näitä toisistaan teemoittelussa.

Tutkimusta varten haastateltujen vanhempien otoskoko jäi myös varsin pieneksi. Vanhempia, jotka osallistuivat kaikkiin kolmeen haastattelukertaan, oli vain 14. Tutkimukseen haastateltavista vanhemmista enemmistö oli korkeakoulutettuja, eikä yksikään vanhempi ollut päättänyt kouluttautumistaan peruskouluun. Tutkimus ei siten pysty antamaan tietoa siitä, miten Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio olisi vaikuttanut alemman koulutusasteen vanhempiin. Vanhempien sosioekonominen asema (Rahma & Nopriansyah, 2024) sekä erityisesti vanhemman koulutustausta (Umek ym., 2008) vaikuttavat kuitenkin lapsen kielenkehitykseen. Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että matalammin koulutettujen vanhempien lapset kuulevat päivässä vähemmän sanoja kuin korkeammin koulutettujen vanhempien lapset (Gilkerson ym., 2017) ja saavat siten kotona vähemmän kielenkehitystä tukevia ärsykeitä kuin korkeammin koulutettujen vanhempien lapset. Vanhemman koulutustausta saattaa siten vaikuttaa siihen, kuinka hyödyllinen Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio on perheille.

Tuloksia tulkitessa on tärkeää myös huomioida laadullisen aineiston teemoitteluun ja teemojen luokitteluun liittyvä subjektiivisuus. Vaikka tutkija pyrki analysoimaan laadullista aineistoa mahdollisimman objektiivisesti, se mitä tutkija kokee tärkeäksi, ja mitä merkityksettömäksi, tai miten hän tulkitsee tietyn sanan merkityksen, on aina vähintäänkin tiedostamattomasti subjektiivista ja täten osittain tutkijan taustojen muovaamaa (Creswell, 2013, s. 214–217). Meitä aineistoa analysoivia

tutkijoita oli kuitenkin kaksi, ja vertailimme tulkintojamme vähentääksemme subjektiivisuuden merkitystä.

4.5 Tutkimuksen vahvuudet

Tutkimuksen laadullisen puolen luotettavuutta lisää se, että olemme pyrkineet toteuttamaan tutkimuksen Lincolnin ja Cuban laadullisen tutkimuksen arviointikriteereihin pohjautuvasti (Lincoln ja Cuba, 1985, viitattu lähteessä Creswell, 2013, s.246). Olemme kuvanneet tutkimuksen kohteena olevaa Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiota ja tutkimuksen kulkua tarkasti ja yksityiskohtaisesti (*transferability*) sekä tarkastaneet toistemme tekemät, aineistoa selventävät, kommentit ja aineiston pohjalta tekemät koodaukset (*confirmability*). Kuvaamme Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiota alaluvussa 2.2 sekä aineiston analyysiä ja koodaamista alaluvussa 2.4. Lisäksi luotettavuutta parantaa sekä määrällisen että laadullisen aineiston käyttö ja se, että tutkimusta tekee useampi kuin yksi tutkija, sillä nämä voidaan tulkita useamman eri näkökulman hyödyntämiseksi (*triangulation*) (Creswell, 2013, s. 251). Lisäksi vähentääksemme omien subjektiivisten kokemustemme vaikutuksia tutkimustulosten tulkinnassa olemme esitelleet pro gradu -tutkielman menetelmäosiossa (luku 2.6) omat taustamme mahdollisimman avoimesti. Näin kaikki tutkimuksen lukijat pystyvät huomioimaan tutkijoiden näkemysten mahdolliset vaikutukset tulkitessaan itse tutkimuksen tuloksia.

Määrällisen ja laadullisen aineiston hyödyntäminen myös lisää tutkimuksesta saatavan tiedon määrää. Määrälliset tulokset antavat tilastollisesti vertailtavaa tietoa tarkasti valikoitujen rajojen puitteissa, kun taas laadulliset antavat laajemmin tietoa yksilön kokemuksista myös ennalta valittujen rajojen ulkopuolelta. Lisäksi se, että tutkimuksessa haastateltiin alku- ja loppuhaastattelun lisäksi vielä kolmannen kerran seuranta-haastattelussa, lisää tutkimuksen tietoarvoa. Tutkimus ei ainoastaan kerro, millaisia muutoksia Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio oli saanut aikaan vaan antaa myös viitteitä siitä, kuinka pysyviä nämä muutokset olivat vanhemmille pidemmällä aikavälillä.

4.6 Jatkotutkimusehdotukset

Pro gradu -tutkielmallamme saatiin alustavia tuloksia siitä, että lapsensa puheen-, kielen- ja kommunikaation kehityksestä huolestuneille vanhemmille suunnattu, mentalisaatiotaitoja kohentava Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio on tehokas keino tukea vanhempia ja sitä kautta myös heidän lapsiaan monipuolisesti. Näytön vahvistamiseksi jatkotutkimuksia tulisi tehdä suuremmalla otoskoolla. Jatkotutkimuksissa olisi myös hyvä huomioida erilaiset perheet, kuten eri sosioekonomisista taustoista tulevat perheet, jotta tuloksia voitaisiin yleistää paremmin koko

populaatioon. Suomessa puheterapeuttisessa kuntoutuksessa keskitytään pitkälti yksilökuntoutukseen ja suoraan lapsen kohdistuvaan puheterapiaan. Vanhempien ryhmämuotoista ohjausta olisi hyvä saada enenevässä määrin osaksi puheterapeuttien työtä.

4.7 Lopuksi

Tämä pro gradu -tutkielma tuo uutta tietoa siitä, että vanhempien mentalisaatiotaitoja tukeva sekä vanhemmille kielenkehityksen tukemista opettava Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio näyttää olevan tehokas keino antaa varhaista matalankynnyksen tukea lapsensa puheen-, kielen- tai kommunikaation kehityksestä huolestuneille vanhemmille. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventio tukee erityisesti kielenkehityksen riskilasten vanhemmille tärkeiden mentalisaatiotaitojen kehittymistä sekä saa aikaan monipuolisesti muitakin hyötyjä. Vanhemmat muun muassa oppivat intervention myötä tukemaan lapsensa puheen-, kielen- ja kommunikaation kehitystä muun muassa kommunikaation tukikeinojen ja ryhmässä saamiensa vinkkien avulla. Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiosta saatavan vertaistuen merkitys näyttää myös olevan suuri lapsensa puheen- kielen- tai kommunikaation kehityksestä huolestuneille vanhemmille. Intervention ryhmämuotoisuus voi myös sinällään edistää ryhmän jäsenten oppimista (Campbell ym., 2024). Lisäksi ryhmäintervention etuna on kustannustehokkuus, sillä useammalle vanhemmalle voidaan tarjota ohjausta samanaikaisesti.

Kuntoutustyössä käytettävä biopsykososiaalinen viitekehys, jota ICF (World Health Organization, 2001) edustaa sekä vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen maksajatahona yleisesti oleva Kela (Kela, 2023) korostavat vahvasti ympäristötekijöiden ja lähitoimijoiden huomioimista kuntoutuksessa. Myös ongelmien ja häiriöiden ennaltaehkäisy korostuu kuntoutuksessa nykyisen tutkimustiedon valossa aiempaa enemmän. Vanhemmille suunnatulla Vuorovaikutuksen avaimet -ryhmäinterventiolla voidaan tarjota varhaista tukea lapsensa puheen-, kielen- tai kommunikaation kehityksestä huolestuneille vanhemmille tehokkaasti ja nykyinen kuntoutuskäsitys huomioiden. Ryhmäohjaus voisi toimia osana puheterapeutin kuntoutustyötä tai joko puheterapeutin tai muun asiaan perehtyneen ammattilaisen antamana varhaisena tukimuotona lapsensa kielenkehityksestä huolestuneille vanhemmille.

Lähdeluettelo

- Antrela, J., & Viljanen, T. (2024). *Vanhempien mentalisaatiotaitojen tukeminen logopedisessä viitekehyksessä*. <https://www.utupub.fi/handle/10024/178259>
- Ashton, C. K., O'Brien-Langer, A., & Silverstone, P. H. (2016). The CASA Trauma and Attachment Group (TAG) Program for children who have attachment issues following early developmental trauma. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 25*(1), 35–42.
- Camoirano, A. (2017). Mentalizing makes parenting work: A review about parental reflective functioning and clinical interventions to improve it. *Frontiers in Psychology, 8*.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00014>
- Campbell, C., Kumpasoğlu, G. B., & Fonagy, P. (2024). Mentalizing, Epistemic Trust, and the Active Ingredients of Psychotherapy. *Psychodynamic Psychiatry, 52*(4), 435–451.
<https://doi.org/10.1521/pdps.2024.52.4.435>
- Chung, C.-Y., Liu, W.-Y., Chang, C.-J., Chen, C.-L., Tang, S. F.-T., & Wong, A. M.-K. (2011). The Relationship Between Parental Concerns and Final Diagnosis in Children With Developmental Delay. *Journal of Child Neurology, 26*(4), 413–419.
<https://doi.org/10.1177/0883073810381922>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE.
- Csibra, G., & Gergely, G. (2009). Natural pedagogy. *Trends in Cognitive Sciences, 13*(4), 148–153.
<https://doi.org/10.1016/j.tics.2009.01.005>
- Dahan, S., Bourque, C. J., Reichherzer, M., Prince, J., Mantha, G., Savaria, M., & Janvier, A. (2022). Community, Hope, and Resilience: Parental Perspectives on Peer Support in Neonatology. *The Journal of Pediatrics, 243*, 85-90.e2.
<https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2021.11.060>

- Dollberg, D. G., & Hanetz-Gamliel, K. (2023). Therapeutic work to enhance parental mentalizing for parents with ACEs to support their children's mental health: A theoretical and clinical review. *Frontiers in Child and Adolescent Psychiatry, 2*.
<https://doi.org/10.3389/frcha.2023.1094206>
- Dyrborg, J., & Goldschmidt, V. V. (1996). Language disorders in a child psychiatric center: Demographic characteristics and comorbidity. *Nordic Journal of Psychiatry, 50*(4), 317–324. <https://doi.org/10.3109/08039489609078172>
- Enay, Y., Erhard-Weiss, D., Kopelman, M., Samson, A. C., Mehta, S., Gross, J. J., & Hardan, A. Y. (2019). A non randomized mentalization intervention for parents of children with autism. *Autism Research, 12*(7), 1077–1086. <https://doi.org/10.1002/aur.2108>
- Eronen, E. (2020). Experiences of sharing, learning and caring: Peer support in a Finnish group of mothers. *Health & Social Care in the Community, 28*(2), 576–583.
<https://doi.org/10.1111/hsc.12890>
- Fisher, R. J., & Katz, J. E. (2000). Social-desirability bias and the validity of self-reported values. *Psychology & Marketing, 17*(2), 105–120. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6793\(200002\)17:2](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6793(200002)17:2)
- Fisher, S., Fonagy, P., Wiseman, H., & Zilcha-Mano, S. (2023). I see you as recognizing me; therefore, I trust you: Operationalizing epistemic trust in psychotherapy. *Psychotherapy, 60*(4), 560–572. <https://doi.org/10.1037/pst0000501>
- Fonagy, P., & Allison, E. (2014). The role of mentalizing and epistemic trust in the therapeutic relationship. *Psychotherapy, 51*(3), 372–380. <https://doi.org/10.1037/a0036505>
- Fonagy, P., Luyten, P., & Allison, E. (2015). Epistemic Petrification and the Restoration of Epistemic Trust: A New Conceptualization of Borderline Personality Disorder and Its Psychosocial Treatment. *Journal of Personality Disorders, 29*(5), 575–609.
<https://doi.org/10.1521/pedi.2015.29.5.575>

- Fonagy, P., Luyten, P., Moulton-Perkins, A., Lee, Y.-W., Warren, F., Howard, S., Ghinai, R., Fearon, P., & Lowyck, B. (2016). Development and Validation of a Self-Report Measure of Mentalizing: The Reflective Functioning Questionnaire. *PLoS ONE*, *11*(7), e0158678. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0158678>
- Fonagy, P., Target, M., Steele, H., & Steele, M. (1998). *Reflective-Functioning Manual Version 5 for Application to Adult Attachment Interviews* [Working / discussion paper]. (1998). <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1461016/>
- Frolli, A., Bosco, A., Di Carmine, F., Cavallaro, A., Lombardi, A., Sergi, L., Corrivetti, G., & Ricci, M. C. (2021). Parent training and therapy in children with autism. *Pediatric Reports*, *13*(2), 216–226. <https://doi.org/10.3390/pediatric13020030>
- Gallotti, M., & Frith, C. D. (2013). Social cognition in the we-mode. *Trends in Cognitive Sciences*, *17*(4), 160–165. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2013.02.002>
- Gilkerson, J., Richards, J. A., Warren, S. F., Montgomery, J. K., Greenwood, C. R., Oller, D. K., Hansen, J. H. L., & Paul, T. D. (2017). Mapping the Early Language Environment Using All-Day Recordings and Automated Analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, *26*(2), 248–265. https://doi.org/10.1044/2016_AJSLP-15-0169
- Greene, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a Conceptual Framework for Mixed-Method Evaluation Designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, *11*(3), 255–274. <https://doi.org/10.3102/01623737011003255>
- Heidlage, J. K., Cunningham, J. E., Kaiser, A. P., Trivette, C. M., Barton, E. E., Frey, J. R., & Roberts, M. Y. (2020). The effects of parent-implemented language interventions on child linguistic outcomes: A meta-analysis. *Early Childhood Research Quarterly*, *50*, 6–23. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.12.006>
- Heigham, J., & Croker, R. A. (2009). *Qualitative research in applied linguistics: A practical introduction*. Palgrave Macmillan.

- Kela. (2023). *Terapiapalaute—Vaativa lääkinnällinen kuntoutus*.
- Laranjo, J., & Bernier, A. (2013). Children's expressive language in early toddlerhood: Links to prior maternal mind-mindedness. *Early Child Development & Care*, 183(7), 951–962. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.699964>
- Lieneman, C., Brabson, L., Highlander, A., Wallace, N., & McNeil, C. (2017). Parent–Child Interaction Therapy: Current perspectives. *Psychology Research and Behavior Management*, Volume 10, 239–256. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S91200>
- Lindblom, J., Pajulo, M., Nolvi, S., Tervahartiala, K., Karlsson, H., Karlsson, L., & Korja, R. (2022). *Early pathways of maternal mentalization: Associations with child development in the FinnBrain birth cohort study*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.855190>
- Martikainen, A., & Surakka, S. (2024). Varhaiskuntoutusmalli lasten puheen ja kielen kehityksen tukemiseksi. Vanhempien ryhmäohjaus suomen ja ruotsin kielellä. *Kela: Kuntoutusta kehittämässä*, 42.
- Mead, S., Hilton, D., & Curtis, L. (2001). Peer support: A theoretical perspective. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25(2), 134–141. <https://doi.org/10.1037/h0095032>
- Mead, S., & MacNeil, C. (2004). Peer Support: What Makes It Unique? *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*.
- Meins, E., Fernyhough, C., Wainwright, R., Clark-Carter, D., Gupta, M. D., Fradley, E., & Tuckey, M. (2003). Pathways to Understanding Mind: Construct Validity and Predictive Validity of Maternal Mind-Mindedness. *Child Development*, 74(4), 1194–1211.
- Pajulo, H., Pajulo, M., Jussila, H., & Ekholm, E. (2016). Substance-Abusing Pregnant Women: Prenatal Intervention Using Ultrasound Consultation and Mentalization to Enhance the Mother–Child Relationship and Reduce Substance Use. *Infant Mental Health Journal: Infancy and Early Childhood*, 37(4), 317–334. <https://doi.org/10.1002/imhj.21574>

- Pajulo, M., Salo, S., & Pyykkönen, N. (2015). Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä. *Duodecim (Helsinki, Finland : 1961)*, 2015, Vol.131 (11), p.1050-1057, 131(11), 1050–1057.
- Qiu, L., & Huang, Z. (2024). Comparative Analysis of Intervention Approaches for Language Developmental Delay in Children Under and Over 3 Years of Age. *Alternative Therapies in Health and Medicine*, 30(12), 518–523.
- Rahma, A. A., & Nopriansyah, U. (2024). The Influence of Parents' Socioeconomic Status on Early Childhood Language Development. *Cakrawala Dini: Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini*, 15(2), 171–180. <https://doi.org/10.17509/cd.v15i2.74801>
- Roberts, M. Y., Curtis, P. R., Sone, B. J., & Hampton, L. H. (2019). Association of Parent Training With Child Language Development: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 173(7), 671–680. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.1197>
- Saldaña, J. (2013). *The coding manual for qualitative researchers* (2nd ed). SAGE.
- Salo, S., Flykt, M., Mäkelä, J., Biringen, Z., Kalland, M., Pajulo, M., Punamäki, R.-L., & Tampere University. (2019). *The effectiveness of Nurture and Play: A mentalisation-based parenting group intervention for prenatally depressed mothers*. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/118975>
- Sawyer, B. E., Hammer, C. S., Santoro, J. K., Smith, J. C., & Feil, E. G. (2022). Developing Parents Plus: A Parent-Implemented Intervention for Young Children With Developmental Language Disorders. *Infants & Young Children*, 35(3), 205–221. <https://doi.org/10.1097/IYC.0000000000000219>
- Schechter, D. S., Myers, M. M., Brunelli, S. A., Coates, S. W., Zeanah, Jr., C. H., Davies, M., Grienenberger, J. F., Marshall, R. D., McCaw, J. E., Trabka, K. A., & Liebowitz, M. R. (2006). Traumatized mothers can change their minds about their toddlers: Understanding how a novel use of videofeedback supports positive change of maternal attributions. *Infant Mental Health Journal*, 27(5), 429–447. <https://doi.org/10.1002/imhj.20101>

- Senchi, N., Brophy-Herb, H. E., & Vallotton, C. D. (2018). Effects of maternal mentalization-related parenting on toddlers' self-regulation: Early Childhood Research Quarterly. *Early Childhood Research Quarterly, 44*, 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.02.001>
- Shai, D., Laor Black, A., Spencer, R., Slead, M., Baradon, T., Nolte, T., & Fonagy, P. (2022). Trust me! Parental embodied mentalizing predicts infant cognitive and language development in longitudinal follow-up. *Frontiers in Psychology, 13*, 867134. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.867134>
- Sharp, C., & Fonagy, P. (2008). The Parent's Capacity to Treat the Child as a Psychological Agent: Constructs, Measures and Implications for Developmental Psychopathology. *Social Development, 17*(3), 737–754. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00457.x>
- Shilling, V., Morris, C., Thompson-Coon, J., Ukoumunne, O., Rogers, M., & Logan, S. (2013). Peer support for parents of children with chronic disabling conditions: A systematic review of quantitative and qualitative studies. *Developmental Medicine & Child Neurology, 55*(7), 602–609. <https://doi.org/10.1111/dmcn.12091>
- Song, L., Spier, E. T., & Tamis-Lemonda, C. S. (2014). Reciprocal influences between maternal language and children's language and cognitive development in low-income families. *Journal of Child Language, 41*(2), 305–326. <https://doi.org/10.1017/S0305000912000700>
- Sourander, J., Laakso, M.-L., & Kalland, M. (2021). Mentalization-based Families First group intervention for first-time parents: Parents' perspective: Journal of Infant, Child & Adolescent Psychotherapy. *Journal of Infant, Child & Adolescent Psychotherapy, 20*(1), 77–90. <https://doi.org/10.1080/15289168.2021.1872148>
- Suttora, C., Zuccarini, M., Aceti, A., Corvaglia, L., Guarini, A., & Sansavini, A. (2021). The Effects of a Parent-Implemented Language Intervention on Late-Talkers' Expressive Skills: The Mediation Role of Parental Speech Contingency and Dialogic Reading Abilities. *Frontiers in Psychology, 12*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.723366>

- Tamis-LeMonda, C. S., Bornstein, M. H., & Baumwell, L. (2001). Maternal Responsiveness and Children's Achievement of Language Milestones. *Child Development, 72*(3), 748–767.
- Taumoepeau, M., & Ruffman, T. (2006). Mother and Infant Talk about Mental States Relates to Desire Language and Emotion Understanding. *Child Development, 77*(2), 465–481.
- TENK. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa.*
- Umek, L., Fekonja, U., Kranjc, S., & Bajc, K. (2008). The effect of children's gender and parental education on toddler language development. *European Early Childhood Education Research Journal, 16*(3), 325–342. <https://doi.org/10.1080/13502930802292056>
- Wallisch, A., Little, L., Dean, E., & Dunn, W. (2020). Parent concerns: Differentiating developmental diagnoses in young children. *Research in Developmental Disabilities, 103*, 103684. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2020.103684>
- World Health Organization. (2001). *International Classification of Functioning Disability and Health (ICF)*. World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/42407>
- Yoder, P. J., & Warren, S. F. (1999). Maternal Responsivity Mediates the Relationship Between Prelinguistic Intentional Communication and Later Language. *Journal of Early Intervention, 22*(2), 126–136. <https://doi.org/10.1177/105381519902200205>
- Zeegers, M. A. J., Colonesi, C., Stams, G.-J. J. M., & Meins, E. (2017). Mind matters: A meta-analysis on parental mentalization and sensitivity as predictors of infant–parent attachment. *Psychological Bulletin, 143*(12), 1245–1272. <https://doi.org/10.1037/bul0000114>
- Zuccarini, M., Suttora, C., Bello, A., Aceti, A., Corvaglia, L., Caselli, M. C., Guarini, A., & Sansavini, A. (2020). A Parent-Implemented Language Intervention for Late Talkers: An Exploratory Study on Low-Risk Preterm and Full-Term Children. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(23), 9123. <https://doi.org/10.3390/ijerph17239123>

Zwitsersloot-Nijenhuis, M. A., Wiefferink, C. H., & Gerrits, E. (2023). A randomized study of parent- versus child-directed intervention for Dutch toddlers with DLD. *International Journal of Language & Communication Disorders (John Wiley & Sons, Inc.)*, 58(5), 1768–1782. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12901>

Liitteet**Liite 1. Alkuhaastattelulomake****Liite 2. Loppuhaastattelulomake****Liite 3. Seurantahaastattelulomake****Liite 4. Vuorovaikutuksen avaimet -vanhempainryhmän manuaali**

Vanhempainryhmään osallistuvien vanhempien haastattelu ennen ryhmätapaamisten alkua

Vanhemman koodi: _____

Vanhemman ikä: _____

Vanhemman koulutustausta: peruskoulu ___ ammattikoulu ___ korkeakoulututkinto ___

”Lämmittely” kysymys: Kerro hiukan lapsestasi ja hänen mielenkiinnon kohteistaan

Avoin kysymys: Mitä odostat vanhempainryhmältä?

kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään /ei koskaan	2= hiukan /joskus	3= ei paljon eikä vähän	4= melko paljon /melko usein	5 = hyvin paljon /hyvin usein
Tunnetko, että olette lapsesi kanssa toisillenne läheisiä ja viihdytte yhdessä?					
Koetko vanhemmuuden stressaavana?					
Törmäätkö lapsesi kanssa tilanteisiin, jotka tuntuvat sinusta vaikeilta ja herättävät sinussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa?					

Kuinka huolissaan olet lapsesi sosiaalisista taidoista?					
<ul style="list-style-type: none"> • Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					
Koetko ymmärtäväsi, miksi kommunikointi lapsesi kanssa on haastavaa?					
Kuinka huolissaan olet lapsesi kielellisistä taidoista?					
<ul style="list-style-type: none"> • Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					
Kuinka huolissaan neuvolassa ollaan lapsesi kehityksestä?					
<ul style="list-style-type: none"> • Mikä on neuvolan huolenaihe? 					
Kuinka huolissaan varhaiskasvatuksessa ollaan lapsesi kehityksestä?					
<ul style="list-style-type: none"> • Mikä on päiväkodin huolenaihe? 					

<p>Onko joku muu ilmaissut huolensa? Kuka?</p> <p>Kuinka huolissaan hän on?</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on huolenaihe? 					
<p>Kuinka paljon tiedät tyypillisestä kielen kehityksestä?</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Mistä olet saanut tietosi? 					
<p>Tunnetko kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Mistä olet saanut tietosi? 					
<p>Kuinka paljon osaat tukea lapsesi kommunikointia ja käyttäytymistä arjessa?</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Miten sen teet? 					
<p>Yritätkö nähdä tilanteita lapsesi silmin?</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Mitä silloin teet? 					

--

Kuinka paljon osaat tukea lapsesi sosiaalisia toimintoja arjessa?					
--	--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none">• Miten sen teet?
--

Kerro vielä jotain mukavaa lapsestasi

Haluatko sanoa vielä jotain?

Vanhempainryhmään osallistuneiden vanhempien haastattelu ryhmätapaamisten loputtua

Vanhemman nimi + lapsen nimi (ja koodi):

Vanhemman ikä:

Vanhemman koulutustausta:

Kuinka monta kertaa osallistunut ryhmään?

Haastatteluun käytetty aika:

Pvm:

kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
Vastasiko vanhempainryhmä odotuksiasi?					
Miten?					
Lapseni kanssa yhdessäoloon sisältyy usein hetkiä, jolloin tunnen, että olemme toisillemme läheisiä ja viihdymme yhdessä.					
Vanhemmuus on minulle stressaavaa					
Lapseni kanssa törmään usein tilanteisiin, jotka tuntuvat minusta vaikeilta ja herättävät minussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa.					
Kuinka huolissasi olet lapsesi sosiaalisista taidoista?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					

Kuinka huolissasi olet lapsesi kielellisistä taidoista?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					
Koen ymmärtäväni, miksi kommunikointi lapseni kanssa on haastavaa.					
Kuinka huolissaan päiväkodissaa ollaan tällä hetkellä lapsesi kehityksestä?					
kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on päiväkodin huolenaihe? 					
Onko joku muu tällä hetkellä huolissaan? Kuka?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on huolenaihe? 					

Kuinka paljon tiedät nyt tyypillisestä kielen kehityksestä?					
<ul style="list-style-type: none"> Mitä uutta opit? 					
Yritän nähdä tilanteita lapseni silmin					
Onko jokin muuttunut? Mikä?					
Osaan tukea lastani vaikeissa tilanteissa.					
Onko jokin muuttunut? Miten?					
Kuinka paljon tunnet kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten ryhmään osallistuminen on muuttanut ”keinovalikoimaasi”? 					
Kuinka paljon osaat tukea lapsesi kommunikointia arjessa?					
<ul style="list-style-type: none"> Onko tämä muuttunut ryhmään osallistumisen myötä? Miten? 					

Kuinka paljon osaat tukea lapsesi sosiaalisia toimintoja arjessa?					
<ul style="list-style-type: none"> Onko tämä muuttunut ryhmään osallistumisen myötä? Miten? 					
Onko ryhmässä saamasi tieto lisännyt ymmärrystäsi lapsesi haasteita kohtaan?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten? 					
kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
Onko ryhmässä käsitellyistä tukikeinoista ollut hyötyä?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten? Mistä keinoista? 					
Minkä arvosanan annat vanhempainryhmälle? (4-10)					
Miten kuvailisit saamaasi hyötyä?					

Oliko sinulle erityistä hyötyä jostakin?

Jäitkö kaipaamaan jotain?

Onko sinulla kehitysehdotuksia?

Haluatko sanoa jotain muuta?

Vanhempainryhmään osallistuneiden vanhempien haastattelu ryhmätapaamisten loputtua 3 kk kuluttua

Vanhemman nimi + lapsen nimi (ja koodi):

Vanhemman ikä:

Vanhemman koulutustausta:

Haastatteluun käytetty aika:

Pvm:

Alkukysymys: Mitä kuuluu?

kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
Näkyvätkö ryhmässä opitut asiat arjessanne tällä hetkellä?					
Miten?					
Lapseni kanssa yhdessäoloon sisältyy usein hetkiä, jolloin tunnen, että olemme toisillemme läheisiä ja viihdymme yhdessä.					
Vanhemmuus on minulle stressaavaa					
Lapseni kanssa törmään usein tilanteisiin, jotka tuntuvat minusta vaikeilta ja herättävät minussa kielteisiä tunteita kuten ahdistuneisuutta, pettymystä, turhautumista tai epätoivoa.					
Kuinka huolissasi olet lapsesi sosiaalisista taidoista?					

<ul style="list-style-type: none"> Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					
Kuinka huolissasi olet lapsesi kielellisistä taidoista?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on erityinen huolenaiheesi? 					
Koen ymmärtäväni, miksi kommunikointi lapseni kanssa on haastavaa.					
kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
Kuinka huolissaan päiväkodissa ollaan tällä hetkellä lapsesi kehityksestä?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on päiväkodin huolenaihe? 					
Onko joku muu tällä hetkellä huolissaan? Kuka?					
<ul style="list-style-type: none"> Mikä on huolenaihe? 					

Kurssilla sait tietoa tyypillisestä kielenkehityksestä. Onko tiedosta ollut hyötyä arjessasi?					
<ul style="list-style-type: none"> Mistä erityisesti? 					
Yritän nähdä tilanteita lapseni silmin					
Onko jokin muuttunut ryhmätapaamisten loputtua? Mikä?					
Osaan tukea lastani vaikeissa tilanteissa.					
Onko jokin muuttunut ryhmätapaamisten loputtua? Miten?					
Kuinka paljon käytät tällä hetkellä kommunikointia ja käyttäytymistä tukevia keinoja?					
<ul style="list-style-type: none"> Mitä keinoja käytät? 					
Osaatko tukea lapsesi kommunikointia arjessa?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten sen teet? 					

Osaatko tukea lapsesi sosiaalisia toimintoja arjessa?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten sen teet? 					
kysymys/vaihtoehdot	1 = ei yhtään	2 = hiukan	3= siltä väliltä	4 = melko paljon	5= hyvin paljon
Onko ymmärryksesi lapsesi haasteita kohtaan lisääntynyt?					
<ul style="list-style-type: none"> Miten? 					
Oliko ryhmätapaamisista sinulle hyötyä?					
Miten kuvailisit saamaasi hyötyä?					
Oletko saanut itsellesi tai lapsellesi tukea jostain muualta ryhmätapaamisten jälkeen? Mistä?					
Koetko vielä tarvitsevasi lisätukea/tietoa?					

--	--	--	--	--	--

Millaista tukea/tietoa?

Haluatko sanoa jotain muuta?

**VUOROVAIKUTUKSEN AVAIMET
VANHEMPAINRYHMÄ**

Tiivistelmä vanhemmille ja ohjaajille

Aivoliitto

Sisällys

Esipuhe	1
Kontakti, vuorovaikutus ja puheen- ja kielen kehitys	2
Puheen ja kielenkehitys ja sen erityispiirteet	3
AAC eli puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio	4
Liitännäishäiriöt	5
Mielentäminen eli mentalisaatio	6
Lapsen ja aikuisen vireystila ja stressi	7
Arjen tilanteet tehtävät	8

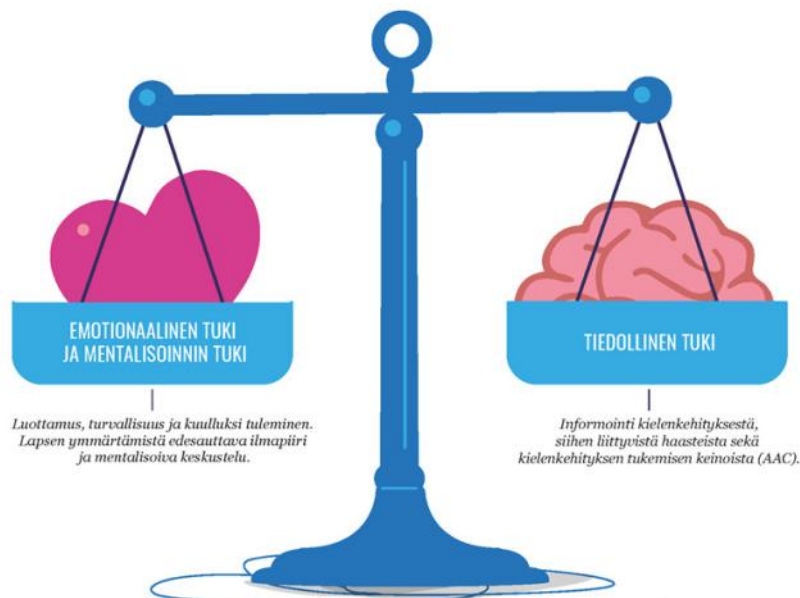

Esipuhe

Vuorovaikutuksen avaimet on suunnattu helposti lähestyttäväksi, varhaiseksi tueksi silloin, kun perhe vielä odottaa ensimmäisiä vastaanottoaikojaan asiantuntijalle. Huoli lapsen kielenkehityksestä ja vanhempien kokemus tuen tarve ovat riittäviä perusteita ryhmään osallistumiseen; diagnoosia ei tarvita.

Ryhmän tarkoituksena on antaa sekä ensitietoa kielenkehityksessään viivästyneen lapsen tukemisesta sekä tarjota vanhemmille mahdollisuus keskustella ja pohtia lapsen maailmaa yhdessä muiden vanhempien ja ohjaajien kanssa.

Ryhmässä pyritään tasapainoon arjen pohdinnan ja tiedon saamisen välillä. Tämä periaate on ilmaistu visuaalisesti alla olevassa kuvassa. Käsissäsi oleva opas sisältää lyhyen tiivistelmän ja yhteenvedon kuuden ryhmäkerran sisällöistä.

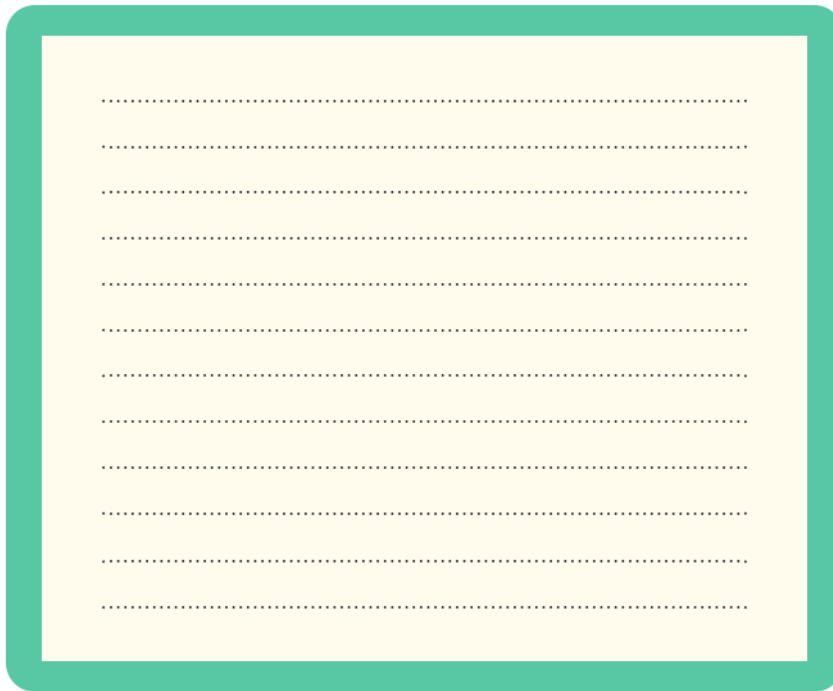
Kontakti, vuorovaikutus ja puheen- ja kielenkehitys

- Halu ja tarve olla kontaktissa toisen ihmisen kanssa on vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin edellytys.
- Vuorovaikutus herättää tarpeen myös puheen ja kielen kehittymiselle.
- Ilman vuorovaikutusta ei voi olla mielekästä kommunikointia eikä puhettakaan.
- Lapsen suotuisan kehityksen kannalta on ensiarvoista tukea kommunikoinnin perustaa: toimivaa vuorovaikutusta.
- Samalla tuetaan puheen- ja kielenkehitystä – ja myös suotuisaa kehitystä yleisemmin.
- On siis tärkeää ymmärtää kommunikointi pelkkää puheentuottoa laajempänä ilmiönä, ja auttaa lasta hänen yrityksissään ilmaista tarpeensa.
- Puhetta ei vuorovaikutukseen ja kommunikointiin tarvita.

Voit kirjoittaa
alle ajatuksiasi
ja huomioitasi!

Puheen- ja kielenkehitys ja sen erityispiirteet

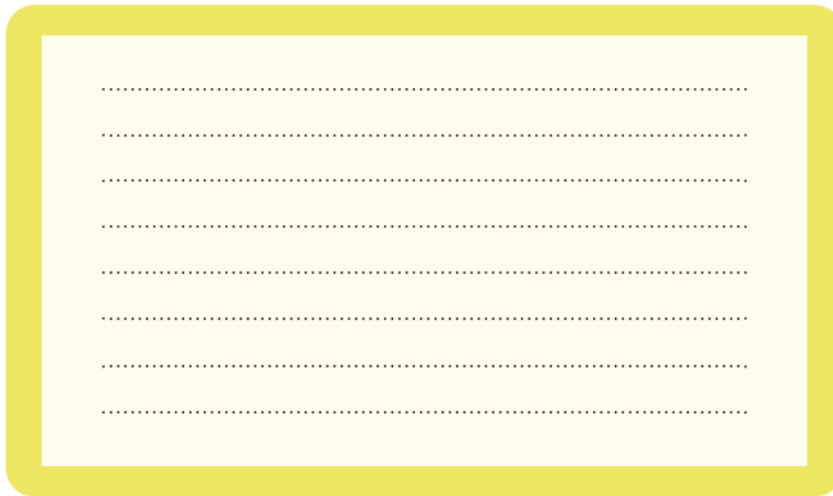
- Puheen kehityksen viivästymää esiintyy n. 19 % lapsista (ns. "late talkers"). Tällöin puheen ja kielen kehitys mukailee normaalia kehitystä, mutta viiveellä.
- Viive on niin sanotusti "hyvälaatuinen", jos lapsi alkaa puhua kronologisen odotuksen mukaisesti 4v mennessä.
- Puheen kehityksen viivästyessä lapsen kokonaiskehitys ja myöhempi puheen- ja kielenkehitys voivat hyötyä tukitoimista, vaikka syy viivästymiseen olisi korjautuva.
- Merkittävää on toimia arjen toimintakyvyn perusteella. Tukitoimet / kuntoutus luodaan tarpeen mukaisesti.
- Kielenkehityksen vaikeus voi johtua myös jostain erityisestä vaikeudesta.
- Se voi liittyä mm. kehityksellinen kielihäiriöön (DLD), autismin kirjon häiriöihin sekä kehitysvammaan.
- Tällöin kielen kehitys on poikkeavaa ja tukitoimet ovat aina tarpeellisia. Varhainen tuki parantaa ennustetta merkittävästi.

A large rectangular box with a green border and a yellow background, containing horizontal dotted lines for writing.

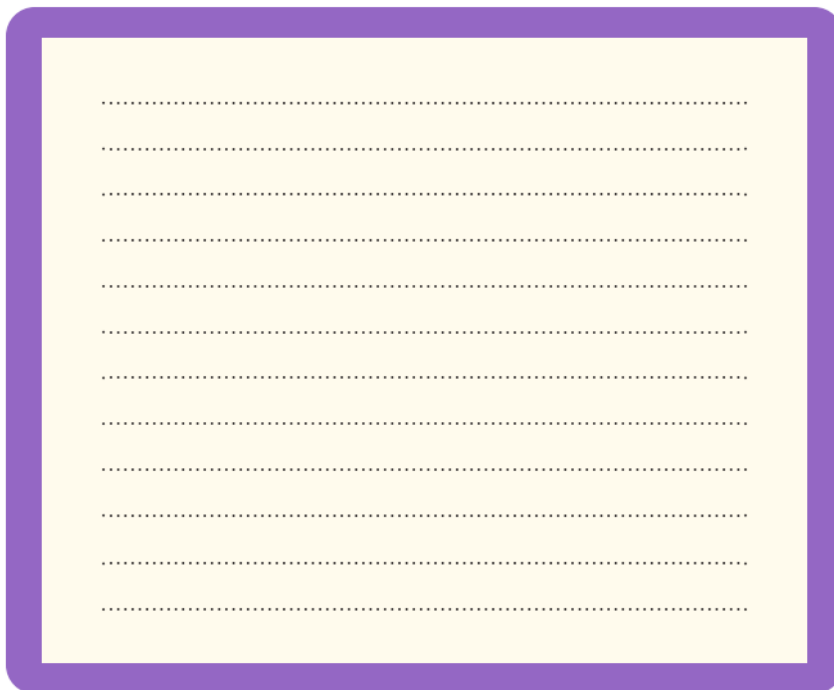
AAC eli puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio

- AAC-keinot tarjoavat visuaalisen lisätuen puheelle.
- AAC:ta käytetään usein spontaanisti tavallisen kommunikoinnin tukena, esimerkiksi ilmeet ja eleet auttavat ymmärtämään paremmin sanallista viestiä.
- AAC:ta ovat myös esinekommunikointi, kuvat ja merkit, piirtäminen, tukiviittomat ja puhelaitteet.
- Puheterapeutin arvioon tulevan lapsen kohdalla tällaisia tukikeinoja lähdetään miettimään jo ennen kuin tiedetään, onko kyseessä normaaliin kehitykseen liittyvä viive vai mahdollisesti pysyvämpi häiriö.
- Puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja voidaan käyttää eri tavoin vuorovaikutuksen tukena. Esimerkiksi auttamaan tapahtumien ennakkoinnissa, toiminnanohjauksessa ja vaikkapa tunteiden käsittelyn tukena.
- Tärkeää on käyttää keinoja vuorovaikutuksellisesti, niin että lapsi on osallisena keinojen käytössä.
- AAC:n tietoista käyttöä lisätään lapsen puheen- ja kielenkehityksen viivästyessä. Keinot voivat kuitenkin hyödyttää kaikki lapsia.
- AAC-keinojen käyttö ei hidasta puheen- ja kielenkehitystä.
- AAC on kielen kehityksessään viivästyneelle lapselle tärkeä keino tulla nähdyksi ja kuulluksi, sekä tulla osalliseksi.

Liitännäishäiriöt

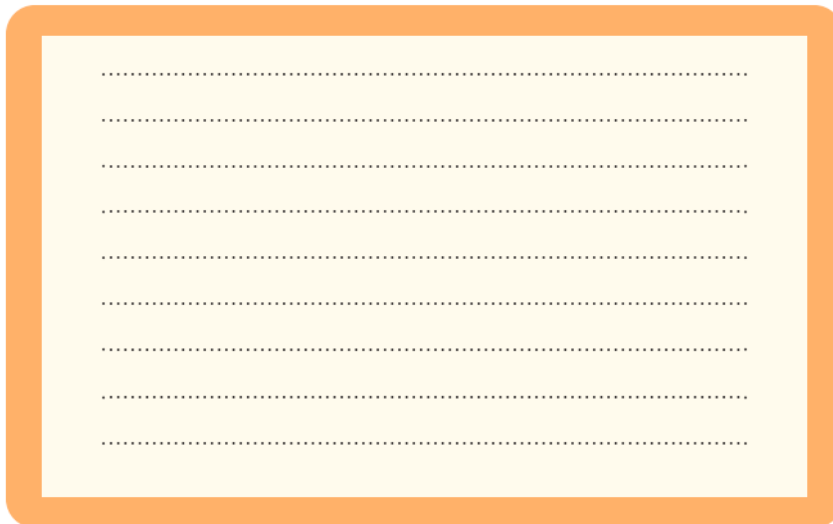
- Puheen- ja kielenkehityksen haasteisiin voi liittyä myös muita haasteita tai vaikeuksia.
- Tällaisia haasteita ovat mm. motorinen kömpelyys, sekä aistisäätelyn ja tunnesäätelyn hankaluudet.
- Myös sosiaaliset tilanteet voivat olla vaikeita.
- Aistisäätelyn pulmat ilmenevät esim. siten, että lapsi on herkkä koville äänille tai häntä voivat haitata karheat vaatteet tai housujen saumat, tai joidenkin ruokien koostumus voi tuntua inhottavalta. Lapsi voi myös hakea aistikokemuksia. Imee peukkua tai rukkasta, tai hakea voimakasta kontaktia.
- Joskus myös sosiaalisissa taidoissa voi olla puutteita, mikä voi vaikeuttaa kaverisuhteiden luomista.
- Tieto lapsen käyttäytymisen syistä voi auttaa ymmärtämään lasta ja auttaa keksimään keinoja vaikeuksien helpottamiseksi.

A large purple-bordered box containing a yellow background with horizontal dotted lines for writing.

Mielentäminen eli mentalisaatio

- Mielentäminen eli mentalisaatio tarkoittaa pyrkimystä nähdä ilmiä käyttäytymisen taakse.
- Toisen mieltä ei voi koskaan täysin tuntea, mutta vaikutelmien avulla saamme hyviä arvauksia siitä, mitä toinen kokee.
- Lapselle riittävän oikeaan osuneet arvaukset ovat kallisarvoisia: silloin hän voi kokea tullessa kuulluksi ja hänen tarpeensa ymmärretään oikein.
- Erityisen tärkeää on miettiä, mitä lapsen mielessä tapahtuu, kun hän käyttäytyy tavalla, jonka aikuinen kokee hankalaksi.
- Tämä ei ole aina helppoa. Aikuinen joutuu kuulostelemaan lapsen kokemusta.
- Tämä edellyttää kuitenkin riittävää rauhoittumista ja läsnäoloa.
- Mitä paremmin ymmärrämme toisiamme, sitä mielekkäämpää on kommunikointi.
- Etenkin tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen on lapselle tärkeää, ja se auttaa tunteiden säätelyssä ja sisäisen maailman hallinnassa. Tunteiden tunnistamisessa lapsi tarvitsee aikuisen apua.
- Väärinymmärryksen hetkiä ja muita hankalia tilanteita voidaan käydä läpi jälkikäteenkin. Tällöin lapselle voidaan tarjota korjaava kokemus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

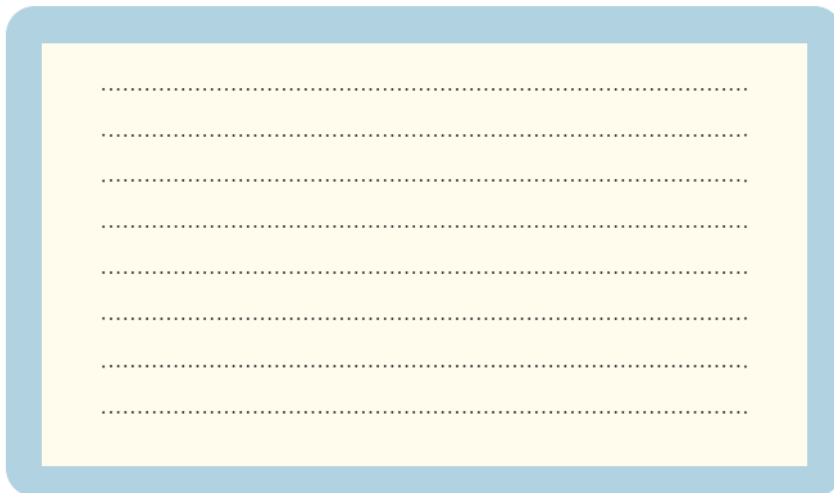
.....

.....

.....

Lapsen ja vanhemman vireystila ja stressi

- Vaikeus ymmärtää tai tuottaa puhetta kuormittaa lasta.
- Monet arkiset asiat voivat muodostua lapselle raskaaksi. Esimerkiksi päiväkotipäivässä kuormitus voi alkaa jo aamusta ensimmäisten väärinymmärrysten myötä.
- Lapsella, jolla on kielenkehityksen viivettä, voi joskus myös olla aistisäätelyn pulmia sekä tarkkaavaisuuden ja toiminnanohjauksen vaikeuksia, jotka myös kuormittavat lasta.
- Vuorovaikutuksen haasteet väsyttävät aikustakin.
- On tärkeää tunnistaa asiat, joista lapsi kuormittuu ja pyrkiä helpottamaan näitä keksimällä apukeinoja.
- Myös vanhemman kuormittumiseen tulisi kiinnittää huomiota. Joskus vanhemman jaksamisen tukeminen on parasta kuntoutusta lapselle.
- Sopiva vireystila helpottaa vuorovaikutusta. Vastaavasti ylivireys tai alivireys voi tehdä vuorovaikuttamisesta vaikeaa tai jopa mahdotonta.
- Voimakkassa stressitilassa on hankala ymmärtää toista, kuulla ohjeita tai kysymyksiä.
- Arjen järjesteleminen sellaiseksi, että se tarjoaisi riittävästi aikaa palautua – niin lapselle kuin aikuiselle - mahdollistaa sen, että arjessa toimitaan optimaalisella vireystilalla.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kuvaa hyvin sujuvia,
mukavia tilanteita

Tilanne	Vanhemman kokemus	Lapsen kokemus

Millaiset tilanteet ovat vaikeita?

Tilanne	Vanhemman kokemus	Lapsen kokemus

